



Ministarstvo
finansija

Adresa: Ul. Stanka Dragojevića br.2
81000 Podgorica Crna Gora
www.mif.gov.me

Br: 05-02-041/26-23222/2

Podgorica, 24.06.2026. godine

Za: MINISTARSTVO LJUDSKIH I MANJINSKIH PRAVA, Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 130, Podgorica

Gospodinu, Fatmiru Gjeki, ministru

Predmet: Mišljenje na Predlog zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore

Veza: Vaš akt br: 05-040/24-874/32 od 19.06.2026. godine

Poštovani gospodine Gjeka,

Povodom inoviranog *Predloga zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore* a nadovezujući se na mišljenje ovog ministarstva br. 02-05-07-41/26-3170/2 od 19.02.2026. godine, Ministarstvo finansija, u cilju dodatnog obrazloženja razloga za zadržavanje datog mišljenja i pojašnjenja predloženih dopuna, daje sljedeće:

MIŠLJENJE

Ministarstvo finansija ostaje pri stavu da je predmetni Predlog zakona neophodno korigovati na način kojim se obezbjeđuje da se sve aktivnosti i akti Zaštitnika ljudskih prava i sloboda sprovode u okviru sredstava opredijeljenih godišnjim Zakonom o budžetu i srednjoročnim budžetskim okvirom. Razlog za zadržavanje ovog mišljenja jeste obaveza uspostavljanja djelotvorne kontrole nad rashodima cjelokupnog sektora opšte države, koja predstavlja temelj fiskalne odgovornosti i uslov održivosti javnih finansija.

Ministarstvo finansija pri tome izričito ukazuje da se njegov zahtjev ne odnosi na sadržinu ili svrsishodnost odluka koje Zaštitnik donosi u vršenju svoje funkcije, niti na bilo koji način dovodi u pitanje nezavisnost i samostalnost institucije, koju ovo ministarstvo u potpunosti uvažava i smatra je neophodnom. Zahtjev se odnosi isključivo na aspekt raspoloživosti finansijskih sredstava, odnosno na obavezu poštovanja budžetskih ograničenja koja, kao opšte pravilo, važe za sve korisnike budžeta.

Radi otklanjanja svake nedoumice u pogledu osnova i obima ovog stava, neophodno je razlikovati tri pravno odvojena pitanja: (i) visinu, odnosno gornju granicu raspoloživih sredstava, koja se utvrđuje Zakonom o budžetu i predstavlja domen rada Skupštine i Vlade, odnosno Ministarstva finansija; (ii) namjenu i sadržinu odluka koje se donose u okviru tako utvrđenih fikslanih okvira, što predstavlja autonomni domen rada Zaštitnika u koji Ministarstvo finansija ne ulazi; i (iii) način izvršenja budžeta – pravila trezorskog poslovanja, kontrolu preuzimanja obaveza i dinamiku odobravanja sredstava – koji se, kao opšte pravilo, primjenjuje podjednako na sve korisnike budžeta. Legitiman interes Ministarstva finansija odnosi se isključivo na tačke (i) i (iii), dok tačka (ii) u cjelosti ostaje u autonomnom domenu Zaštitnika. Pravilnim normiranjem, fiskalna kontrola i nezavisnost institucije nijesu u koliziji.

institucije, budući da nezavisnost zahtijeva adekvatno finansiranje, a ne uspostavljanje posebnog platnog režima izvan jedinstvenog sistema zarada u javnom sektoru.

Imajući u vidu sve naprijed navedeno, Ministarstvo finansija ostaje pri datom mišljenju, uz navedena pojašnjenja i dopune, smatrajući da se predloženim rješenjima istovremeno obezbjeđuje puna nezavisnost institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i djelotvorna kontrola nad rashodima sektora opšte države, saglasno zahtjevima fiskalne odgovornosti i pravne tekovine Evropske unije.

Takođe, na tekst Predloga zakona i pripremljeni Izvještaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

S poštovanjem,

MINISTAR
mr Novica Vuković



ZAKON O ZAŠTITNIKU/CI LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE*

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim zakonom uređuju se nadležnost, ovlašćenja, način rada i postupanje Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore (u daljem tekstu: Zaštitnik/ca) kao samostalnog i nezavisnog organa u zaštiti i promociji ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom, zakonom, potvrđenim međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima i opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava, kao i druga pitanja od značaja za rad Zaštitnika/ce.

Član 2

Zaštitnik/ca je nacionalna institucija za zaštitu ljudskih prava.

Zaštitnik/ca samostalno i nezavisno, na načelima ustavnosti i zakonitosti, pravde i pravičnosti, etičnosti, javnosti rada, efikasnosti, nepristrasnosti, povjerljivosti postupanja, zaštite privatnosti i tajnosti podataka, dužne pažnje u odnosu na ranjive grupe posebno izložene riziku, vrši promociju, djeluje preventivno i preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kad su povrijeđena aktom, radnjom (činjenjem ili propuštanjem obaveze da djeluju) državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave ili lokalne uprave, javnih ustanova, javnih službi i drugih nosilaca prenesenih ili povjerenih javnih ovlašćenja, pravnih lica sa većinskim udjelom države i/ili Glavnog grada, Prijestonice ili opštine u njegovom vlasništvu (u daljem tekstu: organi), kao i pravnih i fizičkih lica kada, u skladu sa zakonom, vrše javna ovlašćenja, obavljaju poslove od javnog interesa, pružaju javne usluge ili usluge od opšteg interesa, odnosno kada je postupanje Zaštitnika/ce prema tim licima propisano ovim ili posebnim zakonom.

Zaštitnik/ca nema ovlašćenja u odnosu na rad sudova, osim u slučajevima utvđenim ovim zakonom.

Zabranjen je uticaj na rad i odlučivanje Zaštitnika/ce.

Član 3

Zaštitnik/ca vrši promociju ljudskih prava i sloboda u cilju njihove opšte zaštite sprovođenjem aktivnosti radi unapređenja ljudskih prava i sloboda, praćenjem stanja u toj oblasti i ukazivanjem na potrebu njihove zaštite, obavljanjem istraživačkih i analitičkih poslova, aktivnim podsticanjem i održavanjem saradnje sa organizacijama civilnog društva, međunarodnim organizacijama, akademskim i naučnoistraživačkim institucijama i iniciranjem usklađivanja zakonodavstva sa međunarodnim i evropskim standardima, upućivanjem na njihovu primjenu i vršenjem drugih poslova u cilju promocije, zaštite, edukacije i podizanja svijesti javnosti o značaju unapređenja ljudskih prava.

Član 4

Sjedište Zaštitnika/ce je u Glavnom gradu Podgorica.

Službene prostorije Zaštitnika/ce moraju biti odvojene od drugih organa, dostupne najširem krugu građana, a strankama se mora obezbijediti nesmetan i olakšan pristup, naročito licima sa invaliditetom.

Službene prostorije Zaštitnika/ce moraju biti tehnički prilagođene tako da obezbijede povjerljivost posjeta, zaštitu identiteta i sigurnost stranaka i zaposlenih.

Zaštitnik/ca može organizovati dane Zaštitnika/ce van svog sjedišta, radi obavljanja poslova iz svoje nadležnosti, uključujući prijem stranaka, primanje pritužbi zbog povrede ljudskih prava i sloboda, promociju ljudskih prava i sloboda i posjete organima od značaja za ostvarivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda u lokalnim zajednicama.

Član 5

Rad Zaštitnika/ce je javan, ako zakonom nije drugačije određeno.

II. IMENOVANJE, PRAVA I OBAVEZE I PRESTANAK FUNKCIJE

Član 6

Zaštitnik/ca se imenuje u skladu sa Ustavom.

Za Zaštitnika/cu može se imenovati lice koje je crnogorski/a državljanin/ka, ima najmanje VII1 nivo kvalifikacije obrazovanja i najmanje 15 godina radnog iskustva, od čega najmanje deset godina iskustva u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda, koje nije osuđivano za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje funkcije i protiv koga se ne vodi krivični postupak za krivično djelo za koje se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti, kao i koje ima visoki lični i profesionalni integritet.

Zaštitnik/ca se imenuje na period od šest godina i isto lice može biti imenovano najviše dva puta.

Član 7

Postupak za imenovanje Zaštitnika/ce otpočinje najkasnije 90 dana prije isteka mandata Zaštitnika/ce.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako Zaštitniku/ci prestane funkcija iz drugog razloga u skladu sa ovim zakonom, postupak imenovanja Zaštitnika/ce otpočne najkasnije 30 dana nakon utvrđivanja razloga za prestanak funkcije.

Član 8

Radi utvrđivanja predloga kandidata/kinje za Zaštitnika/cu, Predsjednik/ca Crne Gore objavljuje javni poziv za prijavljivanje kandidata/kinja za Zaštitnika/cu, koji ne može trajati kraće od 20 dana.

Javni poziv iz stava 1 ovog člana objavljuje se na službenoj internet stranici Predsjednika/ce Crne Gore i u jednom dnevnom štampanom mediju koji se distribuira na teritoriji cijele Crne Gore.

Nakon isteka roka iz stava 1 ovog člana, Predsjednik/ca Crne Gore obrazuje komisiju za provjeru ispunjenosti uslova kandidata/kinja za imenovanje Zaštitnika/ce.

Komisija iz stava 3 ovog člana, nakon sprovedenog postupka provjere ispunjenosti uslova, utvrđuje listu kandidata/kinja koji/e ispunjavaju uslove za imenovanje Zaštitnika/ce, koju dostavlja Predsjedniku/ci Crne Gore.

Član 9

Nakon dobijanja liste iz člana 8 stav 4 ovog zakona, Predsjednik/ca Crne Gore na službenoj internet stranici javno objavljuje listu kandidata/kinja koji/e ispunjavaju uslove i obavlja konsultacije sa organizacijama civilnog društva i drugim nezavisnim organizacijama i institucijama čija je djelatnost povezana sa zaštitom ljudskih prava i sloboda.

Predsjednik/ca Crne Gore na službenoj internet stranici objavljuje poziv za konsultacije iz stava 1 ovog člana, vodeći računa da se omogući učešće što šireg kruga organizacija civilnog društva koje zagovaraju ljudska prava i slobode različitih društvenih grupa, nezavisnih institucija, predstavnika/ca akademske i stručne javnosti, a posebno organizacija koje zastupaju prava i interese ranjivih i marginalizovanih grupa.

Nakon obavljenih konsultacija iz stava 1 ovog člana, Predsjednik/ca Crne Gore obavlja razgovor sa kandidatima/kinjama koji/e ispunjavaju uslove za imenovanje.

Nakon obavljenog razgovora iz stava 3 ovog člana, Predsjednik/ca Crne Gore obrazloženi predlog za imenovanje Zaštitnika/ce dostavlja Skupštini Crne Gore (u daljem tekstu: Skupština), u roku od 30 dana od dana utvrđivanja liste kandidata/kinja.

Prilikom utvrđivanja predloga kandidata/kinje sa liste iz člana 8 stav 4 ovog zakona, Predsjednik/ca Crne Gore naročito cijeni profesionalno iskustvo i rezultate rada u oblasti zaštite i promocije ljudskih prava i sloboda, nezavisnost, nepristrasnost, lični i profesionalni integritet, visok moralni autoritet, kao i sposobnost kandidata/kinje da doprinese djelotvornom, nezavisnom i pluralističkom radu institucije Zaštitnika/ce.

Predlog mora biti obrazložen na način koji ukazuje na objektivne i mjerljive kriterijume na osnovu kojih je kandidat/kinja predložen/a.

Član 10

Zaštitnik/ca ima četiri zamjenika/ce.

Zamjenika/cu Zaštitnika/ce (u daljem tekstu: zamjenik/ca) imenuje Skupština, na predlog Zaštitnika/ce.

Zamjenik/ca se imenuje na period od šest godina i isto lice može biti ponovo imenovano najviše dva puta.

Član 11

Za zamjenika/cu može se imenovati lice koje je crnogorski/a državljanin/ka i ima najmanje VII1 nivo kvalifikacije obrazovanja, najmanje deset godina radnog iskustva u tom nivou kvalifikacije obrazovanja, od čega najmanje sedam godina iskustva u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda, koje nije osuđivano za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje funkcije i protiv koga se ne vodi krivični postupak za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje funkcije, kao i koje ima visok lični i profesionalni integritet.

Član 12

Radi utvrđivanja predloga kandidata/kinje za zamjenika/cu, Zaštitnik/ca objavljuje javni poziv za prijavljivanje kandidata/kinja za zamjenika/cu iz oblasti djelokruga rada Zaštitnika/ce za koju se vrši imenovanje, koji ne može trajati kraće od 20 dana.

Javni poziv iz stava 1 ovog člana objavljuje se na internet stranici Zaštitnika/ce i u jednom dnevnom štampanom mediju koji se distribuira na teritoriji cijele Crne Gore.

Član 13

Prilikom sprovođenja postupka predlaganja kandidata/kinja za zamjenika/cu, Zaštitnik/ca obavlja intervju sa prijavljenim kandidatima/kinjama koji/e ispunjavaju uslove za imenovanje.

Nakon obavljenog intervjua iz stava 1 ovog člana, Zaštitnik/ca dostavlja obrazloženi predlog za imenovanje zamjenika/ce Skupštini, u roku od 30 dana od dana isteka roka za prijavljivanje kandidata/kinja.

Prilikom predlaganja kandidata/kinje za zamjenika/cu vodi se računa o profesionalnom iskustvu u oblasti iz djelokruga rada Zaštitnika/ce za koju se zamjenik/ca imenuje, odnosno o specijalizovanosti kandidata/kinje za oblast za koju se imenuje, i to:

- zaštite načela vladavine prava, načela dobre uprave i zaštite ljudskih prava u pravosudnim i upravnim postupcima;
- zaštite i prevencije kršenja prava lica od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja;
- zaštite i promocije prava djeteta i prava mladih do navršenih 18 godina života;
- zaštite od diskriminacije, zaštite lica sa invaliditetom, prava pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, ostvarivanje rodne ravnopravnosti i zaštite prava lica različite seksualne orijentacije.

Član 14

Zaštitnik/ca i zamjenik/ca prije stupanja na funkciju polažu zakletvu koja glasi: "Zaklinjem se da ću štiti ljudska prava i slobode, u skladu sa Ustavom i zakonom, kao i potvrđenim međunarodnim ugovorima u oblasti ljudskih prava i da ću se pridržavati načela pravde i pravičnosti."

Zaštitnik/ca polaže zakletvu pred Skupštinom, a zamjenik/ca pred predsjednikom/com Skupštine.

Mandat Zaštitnika/ce i zamjenika/ce počinje da teče od dana polaganja zakletve.

Član 15

Zamjenik/ca je samostalan/na i odgovoran/na za svoj rad i postupanje u predmetima koji su mu/joj dodijeljeni u rad u okviru oblasti iz djelokruga rada Zaštitnika/ce za koju je imenovan/a.

Član 16

Zaštitnik/ca, zamjenik/ca, savjetnici/ce Zaštitnika/ce i članovi radnih tijela koji vrše poslove postupajući u skladu sa ovim zakonom ne mogu biti pozvani/e na krivičnu ili drugu odgovornost ili pritvoreni/e za izraženo mišljenje i preporuku u vršenju svoje funkcije.

Protiv Zaštitnika/ce, zamjenika/ce, savjetnika/ce i članova radnih tijela koji vrše poslove postupajući u skladu sa ovim zakonom ne može se pokrenuti krivični postupak, niti odrediti pritvor bez odobrenja Skupštine, osim ako je zatečen/a u vršenju krivičnog djela za koje je propisana kazna u trajanju dužem od pet godina zatvora.

Član 17

Zaštitnik/ca i zamjenik/ca ne mogu da vrše drugu javnu funkciju, niti profesionalno obavljaju drugu djelatnost suprotno zakonu kojim se uređuje sprečavanje sukoba javnog i privatnog interesa.

Zaštitnik/ca i zamjenik/ca ne mogu da budu članovi/ice političke organizacije, niti da učestvuju u političkim, odnosno stranačkim aktivnostima suprotno zakonu kojim se uređuje sprečavanje sukoba javnog i privatnog interesa.

Ograničenje iz stava 1 ovog člana ne odnosi se na naučnu, obrazovnu i kulturno-umjetničku djelatnost, kao ni na aktivnosti zaštićene autorskim pravima, učešće u edukacijama i usavršavanju kadrova u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda.

Član 18

Zaštitnika/cu u slučaju odsustva ili spriječenosti, odnosno u slučaju sukoba javnog i privatnog interesa koji ga/je sprečavaju da obavlja funkciju, zamjenjuje zamjenik/ca koga/ju on/ona odredi.

Ako je zamjenik/ca privremeno spriječen/a da obavlja poslove u dužem vremenskom periodu, Zaštitnik/ca odlukom može odrediti drugog zamjenika/cu iz reda imenovanih zamjenika/ca, radi obavljanja poslova iz njegovog/njenog djelokruga rada dok traju razlozi spriječenosti, ali ne duže od šest mjeseci.

Član 19

Zaštitniku/ci, zamjeniku/ci i generalnom/oj sekretaru/ki Zaštitnika/ce (u daljem tekstu: generalni/a sekretar/ka) za vrijeme vršenja funkcije miruju prava i obaveze iz radnog odnosa, najviše u trajanju od jednog mandata.

Član 20

Zaštitniku/ci, odnosno zamjeniku/ci prestaje funkcija prije isteka vremena na koje je imenovan/a:

- 1) podnošenjem ostavke;
- 2) gubitkom crnogorskog državljanstva;
- 3) razrješenjem.

Zaštitnik/ca, odnosno zamjenik/ca razrješava se funkcije ako:

- 1) je pravosnažno osuđen/a za krivično djelo koje ga/je čini nedostojnim/om za obavljanje funkcije;
- 2) je pravosnažnom odlukom lišen/a poslovne sposobnosti;
- 3) postane član/ica političke organizacije ili drugog oblika političkog organizovanja;
- 4) vrši drugu javnu funkciju ili profesionalno obavlja drugu djelatnost, suprotno ovom zakonu i zakonu kojim se uređuje sprečavanje sukoba javnog i privatnog interesa.

O razlozima za prestanak funkcije iz stava 1 tač. 1, 2 i 3 ovog člana, odnosno o razlozima za razrješenje iz stava 2 ovog člana, Skupštinu obavještava Zaštitnik/ca, zamjenik/ca ili nadležno radno tijelo Skupštine.

Član 21

O isticanju mandata Zaštitnika/ce, odnosno zamjenika/ce, Zaštitnik/ca obavještava Predsjednika/cu Crne Gore, jednu godinu prije isticanja mandata.

U slučaju prestanka funkcije Zaštitnika/ce istekom mandata, Zaštitnik/ca nastavlja da obavlja funkciju do imenovanja novog/e Zaštitnika/ce, a najduže za vrijeme od jedne godine.

U slučaju prestanka funkcije Zaštitnika/ce u skladu sa članom 20 stav 1 ovog zakona, do imenovanja novog Zaštitnika/ce, dužnosti i poslove Zaštitnika/ce obavlja zamjenik/ca koji/a najduže obavlja funkciju.

Član 22

Odluku o razrješenju Zaštitnika/ce, odnosno zamjenika/ce donosi Skupština Crne Gore većinom od ukupnog broja poslanika, iz razloga propisanih članom 20 stav 2 ovog zakona.

Predlog za razrješenje mora biti obrazložen i dostavljen Zaštitniku/ci, odnosno zamjeniku/ci čije se razrješenje predlaže, blagovremeno prije rasprave.

U postupku u kojem se raspravlja o razrješenju, Zaštitnik/ca, odnosno zamjenik/ca čije se razrješenje predlaže ima pravo da učestvuje u raspravi, izjasni se o predlogu za razrješenje i osporava razloge sadržane u predlogu.

Član 23

Zaštitnik/ca, zamjenik/ca, glavni/a savjetnik/ca i savjetnici/ce Zaštitnika/ce imaju službene legitimacije.

Službenu legitimaciju iz stava 1 ovog člana izdaje Zaštitnik/ca.

Izgled, sadržaj, način izdavanja, upotrebe, zamjene i vraćanja službene legitimacije utvrđuje Zaštitnik/ca.

III. NADLEŽNOST I OVLAŠĆENJA

Član 24

Zaštitnik/ca štiti načelo vladavine prava i postupa u predmetima zaštite prava na dobru upravu i prava na pravnu zaštitu.

Pravo na dobru upravu je pravo svakog da organi njegove predmete obrađuju nepristrasno, pravično i u razumnom roku i podrazumijeva:

- pravo na obraćanje i pravo na odgovor;
- pravo svakog lica da bude saslušano i da se izjasni prije preduzimanja bilo kakve pojedinačne mjere i radnje koja bi na njega mogla nepovoljno da utiče;
- pravo svakog lica na pristup svom spisu, uz poštovanje zakonitih ograničenja koja se odnose na povjerljivost, zaštitu podataka o ličnosti i čuvanja profesionalne i poslovne tajne;
- pravo na postupanje i odlučivanje u zakonom propisanom, odnosno razumnom roku za odlučivanje u postupcima u kojima se odlučuje o njegovim pravima, obavezama ili pravnim interesima stranke;
- pravo na obavještenje o toku postupka i razlozima eventualnog produženja roka za odlučivanje;
- pravo na pravnu zaštitu, zaštitu od ćutanja uprave i pristup sudu u slučajevima propisanim zakonom;
- obavezu organa da obrazloži svoju odluku;
- pravo na postupanje u skladu sa načelom proporcionalnosti, odnosno da mjere organa ne prelaze ono što je nužno za ostvarenje zakonitog cilja;
- pravo na pravnu sigurnost i zaštitu legitimnih očekivanja;
- pravo na upotrebu jezika i pisma u skladu sa zakonom
- i druga prava garantovana Ustavom i međunarodnim dokumentima.

Član 25

Zaštitnik/ca je ovlašćen/a da postupa u odnosu na rad organa, postupajući po zahtjevu stranaka radi zaštite ljudskih prava i sloboda ili po službenoj dužnosti.

U slučajevima koji se odnose na zabranu diskriminacije Zaštitnik/ca je ovlašćen/a da postupa u odnosu na pravna i fizička lica, u javnom i privatnom sektoru.

Član 26

Zaštitnik/ca postupa u predmetima koji se odnose na rad sudova u slučaju odugovlačenja sudskog postupka i neizvršavanja sudskih odluka.

Član 27

Zaštitnik/ca je ovlašćen/a da Skupštini, Vladi Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada), organu državne uprave, odnosno organu lokalne samouprave inicira

zaključivanje i potvrđivanje međunarodnih ugovora ili donošenje, izmjenu ili dopunu zakona, drugih propisa i opštih akata koji su u njihovoj nadležnosti, ako postoji potreba za usaglašavanjem zakona, drugih propisa i opštih akata sa međunarodno priznatim standardima u oblasti ljudskih prava i sloboda.

Nadležni odbor Skupštine, Vlada, organ državne uprave, odnosno organ lokalne samouprave kojem je podnijeta inicijativa iz stava 1 ovog člana dužan je da se o toj inicijativi izjasni u roku od 30 dana od dana podnošenja inicijative.

Član 28

U postupku pripreme i donošenja zakona, drugih propisa ili opštih akata kojima se uređuju pitanja od značaja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, Zaštitnik/ca može dati mišljenje radi unapređenja zaštite tih prava i sloboda.

Organ kojem je mišljenje iz stava 1 ovog člana upućeno dužan je da se izjasni o navodima iz mišljenja u roku koji odredi Zaštitnik/ca, a koji ne može biti kraći od osam dana.

Član 29

Zaštitnik/ca može da podnese predlog Ustavnom sudu Crne Gore za ocjenu saglasnosti zakona sa Ustavom i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima, odnosno saglasnosti drugih propisa i opštih akata sa Ustavom i zakonom.

Član 30

Zaštitnik/ca u vršenju svoje funkcije postupna na način što pokreće postupke, ukazuje, upozorava, kritikuje, predlaže ili preporučuje preduzimanje mjera kojima se vrši zaštita, promocija ili preventivno djeluje na unapređenje zaštite ljudskih prava u Crnoj Gori.

Na zahtjev organa ili po sopstvenoj inicijativi, Zaštitnik/ca može dati mišljenje o zaštiti i unapređenju ljudskih prava i sloboda.

Član 31

Zaštitnik/ca razmatra opšta pitanja koja neposredno ili posredno utiču na zaštitu i unapređenje ljudskih prava i sloboda i sarađuje sa domaćim i međunarodnim organizacijama i institucijama koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda.

Zaštitnik/ca sarađuje i sa tijelima koja su međunarodnim ugovorima određena da prate izvršavanje ugovora o ljudskim pravima koje je potvrdila Crna Gora.

U obavljanju poslova iz stava 2 ovog člana, Zaštitnik/ca može sačinjavati izvještaje, informacije, analize i drugu dokumentaciju koja se odnosi na izvršavanje odluka međunarodnih sudova i ispunjavanje drugih obaveza Crne Gore prema međunarodnim ugovorima u oblasti ljudskih prava i sloboda.

U vršenju poslova iz st. 1 i 2 ovog člana, Zaštitnik/ca može, bez posebnog odobrenja, pristupati međunarodnim udruženjima, asocijacijama, mrežama i drugim oblicima saradnje institucija za zaštitu ljudskih prava, pridržavajući se načela ustavnosti i zakonitosti u ostvarivanju svojih nadležnosti, odnosno djelujući u granicama međunarodnih obaveza i principa na kojima se zasniva međunarodna saradnja.

Član 32

Zaštitnik/ca nije ovlašćen/a da mijenja, ukida ili poništava akte organa, niti da vrši instancionu kontrolu njihove zakonitosti.

Zaštitnik/ca je ovlašćen/a da, u slučaju prekoračenja rokova ili odugovlačenja postupka pred nadležnim organom, upozori taj organ na posljedice odugovlačenja i

propuštanja rokova, kao i da da mišljenje u vezi sa zahtjevom za zaštitu prava na odlučivanje u razumnom roku i zaštitu od ćutanja organa.

Zaštitnik/ca ne može da zastupa stranke u postupku, niti da u njihovo ime izjavljuje pravna sredstva, osim u slučajevima i u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zaštita od diskriminacije.

Član 33

Predsjednik/ca Crne Gore, predsjednik/ca Skupštine, predsjednik/ca i članovi/ice Vlade, gradonačelnik/ca Glavnog grada, gradonačelnik/ca Prijestonice, predsjednik/ca opštine i druge starješine/ke organa dužni/e su da prime Zaštitnika/cu na njegov/njen zahtjev, bez odlaganja.

IV. POSEBNA OVLAŠĆENJA I OBLICI RADA ZAŠTITNIKA/CE

Član 34

Zaštitnik/ca vrši poslove Nacionalnog preventivnog mehanizma za zaštitu lica lišenih slobode i lica kojima je ograničena sloboda kretanja od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja (u daljem tekstu: poslovi prevencije torture) u skladu sa ovim zakonom i Opcionim protokolom uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka.

U okviru vršenja poslova prevencije torture Zaštitnik/ca prati postupak prinudnog udaljenja stranaca/kinja iz Crne Gore u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava stranaca/kinja.

Prilikom vršenja poslova prevencije torture organi su dužni da sarađuju sa Zaštitnikom/com na način kojim se obezbjeđuje djelotvorna i efikasna zaštita ljudskih prava i sloboda i sprečava nezakonito postupanje.

Metodologiju rada i postupanja u poslovima prevencije torture, u skladu sa međunarodnim standardima i Poslovníkom o radu Zaštitnika/ce, utvrđuje Zaštitnik/ca.

Član 35

Radi vršenja poslova prevencije torture za koje su neophodna posebna specijalistička znanja i sposobnosti, Zaštitnik/ca obrazuje radno tijelo u čijem sastavu su stručnjaci/kinje iz odgovarajućih oblasti, a koji/e nijesu zastupljeni/e u strukturi zaposlenih kod Zaštitnika/ce i posjeduju posebna specijalistička znanja i sposobnosti.

Aktom o obrazovanju radnog tijela iz stava 1 ovog člana utvrđuju se zadaci i način rada tog tijela.

Član 36

Članove/ice radnog tijela iz člana 35 stav 1 ovog zakona bira Zaštitnik/ca, na osnovu javnog poziva.

Sastav radnog tijela iz člana 35 stav 1 ovog zakona, kriterijumi i način izbora članova/ica tog tijela utvrđuju se Poslovníkom o radu Zaštitnika/ce.

Član 37

Nezavisnost u ostvarivanju poslova prevencije torture obezbjeđuje se u skladu sa ovim zakonom i aktima Zaštitnika/ce.

Zamjenik/ca koji/a vrši poslove prevencije torture u okviru posebne organizacione jedinice i posebne grupe poslova, ovlašćen/a je i odgovoran/a da samostalno organizuje i vrši kontrolu primjene standarda u operativnim procedurama prilikom vršenja poslova prevencije torture.

Član 38

Poslovi prevencije torture su:

- obilazak organa, ustanova ili organizacija u kojima se nalaze ili bi mogla da se nalaze lica lišena slobode ili lica kojima je ograničeno kretanje, radi povećanja stepena njihove zaštite od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;
- davanje preporuka nadležnim organima, ustanovama i organizacijama radi poboljšanja postupanja prema licima lišenim slobode i licima kojima je ograničeno kretanje, kao i uslova u kojima se nalaze, odnosno sprečavanja mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;
- davanje predloga, inicijativa, zapažanja, mišljenja i preporuka u vezi sa važećim zakonima, drugim propisima i opštim aktima, kao i na nacрте zakona, drugih propisa i opštih akata, radi zaštite i unapređenja ljudskih prava i sloboda lica lišenih slobode i lica kojima je ograničeno kretanje;
- saradnja sa Komitetom i Potkomitetom Ujedinjenih nacija protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni ili postupaka;
- poslovi u skladu sa članom 4 Opcionog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka;
- saradnja sa Evropskim komitetom za sprječavanje mučenja, nečovječnog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;
- saradnja sa drugim međunarodnim tijelima, organima i organizacijama koje se bave zaštitom od torture;
- saradnja sa akademskim institucijama i civilnim sektorom koji se bavi zaštitom od torture;
- saradnja sa zdravstvenim i institucijama socijalnog staranja u okviru mandata koji se tiče zdravstvenih i ustanova socijalnog staranja;
- saradnja sa institucijama za izvršavanje krivičnih sankcija.

Član 39

U vršenju poslova prevencije torture, Zaštitnik/ca, zamjenik/ca, kao i glavni/a savjetnik/ca Zaštitnika/ce, savjetnik/ca Zaštitnika/ce i član/ica radnog tijela iz člana 35 stav 1 ovog zakona koga/ju Zaštitnik/ca ovlasti imaju pravo:

- da bez prethodne najave obilaze organe, ustanove i organizacije i pregledaju prostorije u kojima se nalaze ili bi mogla da se nalaze lica lišena slobode i lica kojima je ograničeno kretanje;
- na pristup podacima o organima, ustanovama i organizacijama u kojima se nalaze lica lišena slobode i lica kojima je ograničeno kretanje, broju tih lica u organu, ustanovi ili organizaciji koju obilaze i o postupanju sa tim licima;
- da bez prisustva službenog lica razgovaraju sa licima lišenim slobode i licima kojima je ograničeno kretanje, kao i drugim licima koja mogu da daju odgovarajuće informacije u vezi sa sumnjom da se krše ljudska prava u organu, ustanovi ili organizaciji koju obilaze.

Starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom, ustanovom i organizacijom iz stava 1 ovog člana dužni su da Zaštitniku/ci i zamjeniku/ci, kao i savjetniku/ci Zaštitnika/ce i članu/ici radnog tijela iz člana 35 stav 1 ovog zakona, koje ovlasti Zaštitnik/ca:

- omogućiti nesmetan obilazak i pregled prostorija u kojima se nalaze ili bi mogla da se nalaze lica lišena slobode i lica kojima je ograničeno kretanje, kao i razgovor sa tim licima i drugim licima koja mogu da daju odgovarajuće informacije u vezi sa sumnjom da se krše ljudska prava, bez prisustva službenog lica;

- stave na raspolaganje podatke iz stava 1 alineja 2 ovog člana i omoguće neposredan uvid u službene spise i dokumente koji sadrže te podatke.

Član 40

Prilikom vršenja poslova prevencije torture članovi/ice radnog tijela iz člana 35 stav 1 ovog zakona, kao i zaposleni kod Zaštitnika/ce koji učestvuju u poslovima prevencije torture, sačinjavaju izvještaj o nađenom stanju koji svojeručno potpisuju i dostavljaju Zaštitniku/ci.

Vršenje poslova prevencije torture u cilju jačanja prava lica lišenih slobode i lica kojima je ograničeno kretanje i zaštite tih lica od torture, mučenja ili drugog oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja uređuje se Poslovníkom o radu Zaštitnika/ce i Metodologijom rada i postupanja u poslovima prevencije torture.

Član 41

Zaštitnik/ca sačinjava izvještaj o izvršenom obilasku iz člana 39 stav 1 alineja 1 ovog zakona, zajedno sa mišljenjem, preporukama i/ili upozorenjem, koje dostavlja organu ili tijelu koji vrši nadzor nad organom, ustanovom ili organizacijom u kojoj je obilazak izvršen.

Starješina/ka organa, ustanove ili organizacije kojoj je upućena preporuka ili upozorenje dužan/na je da, u roku koji odredi Zaštitnik/ca, preduzme mjere povodom preporuke ili upozorenja Zaštitnika/ce i o preduzetim mjerama dostavi obavještenje Zaštitniku/ci.

Nakon dobijanja obavještenja iz stava 2 ovog člana, Zaštitnik/ca je dužan da izvrši kontrolni obilazak u organu, ustanovi ili organizaciji u kojem/k kojoj je utvrđen slučaj mučenja ili drugog oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

Član 42

Zaštitnik/ca vrši poslove institucionalnog mehanizma za zaštitu jednakosti i zabranu diskriminacije.

Zaštitnik/ca, uz saglasnost diskriminisanog lica, postupa i preduzima mjere za zaštitu od diskriminacije, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zaštita jednakosti i zabrana diskriminacije.

Zamjenik/ca koji je odgovoran/na za poslove zaštite od diskriminacije u okviru posebne organizacione jedinice i grupe poslova predlaže i samostalno sprovodi mjere i aktivnosti u ovoj oblasti u skladu sa planovima rada, a naročito u vršenju raspoređivanja zaposlenih koji vrše poslove u oblasti promocije, prevencije i zaštite načela rodne ravnopravnosti, prava seksualnih manjina, prava lica sa invaliditetom i prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Član 43

Zaštitnik/ca vrši promociju, praćenje, analizu i podršku jednakom postupanju prema državljanima/kama država članica Evropske unije koji/e rade ili obavljaju preduzetničku djelatnost u Crnoj Gori i članovima/icama njihovih porodica, bez diskriminacije po osnovu državljanstva, neopravdanih ograničenja ili prepreka za ostvarivanje njihovog prava na slobodno kretanje, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zabrana diskriminacije.

Ovlašćenja iz stava 1 ovog člana primjenjuju se i na pravo na jednako postupanje bez diskriminacije po osnovu državljanstva svih građana/ki Evropske unije i članova/ica njihovih porodica koji/e ostvaruju svoje pravo na slobodno kretanje u skladu sa članom 21 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije i Direktivom

2004/38/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 29. aprila 2004. godine o pravu građana Unije i članova njihovih porodica na slobodno kretanje i boravak na teritoriji država članica, o izmjenama Regulative (EEZ) br. 1612/68 i prestanku važenja direktiva 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ.

Član 44

Zaštitnik/ca organizuje i koordinira rad Nezavisnog mehanizma za promociju, zaštitu i praćenje primjene Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima lica sa invaliditetom u Crnoj Gori.

Nezavisni mehanizam iz stava 1 ovog člana može imati najviše 15 članova/ica.

Članovi/ice Nezavisnog mehanizma iz stava 1 ovog člana su Zaštitnik/ca i predstavnici/ce nevladinih organizacija, kao i lica sa invaliditetom koje predlažu članice mehanizma.

Pravila o radu Nezavisnog mehanizma iz stava 1 ovog člana donose njegovi/e članovi/ice nakon konstituisanja njegovog sastava i prihvatanja članstva preko svojih ovlašćenih predstavnika/ca.

Član 45

Sastav članova/ica Nezavisnog mehanizma iz člana 44 stav 1 ovog zakona treba da obezbijedi zastupljenost nevladinih organizacija iz različitih jedinica lokalne samouprave, čije su oblasti djelovanja promocija prava lica sa različitim vrstama invaliditeta, koje imaju iskustvo u procjeni rizika od diskriminacije i zaštiti prava lica sa invaliditetom, kao i djelotvorno učešće lica sa invaliditetom u ostvarivanju mandata.

Članovi/ice Nezavisnog mehanizma iz člana 44 stav 1 ovog zakona vrše obilasku institucija i lokacija u kojima, odnosno na kojima borave i u okviru kojih ostvaruju prava lica sa invaliditetom, radi praćenja stanja u kojem se one nalaze i predlaganja mjera i radnji koje treba preduzeti radi poboljšanja položaja lica sa invaliditetom u Crnoj Gori.

Nezavisni mehanizam iz člana 44 stav 1 ovog zakona sačinjava izvještaje o pojedinačnim obilascima i godišnjim aktivnostima koje sprovodi u toku jedne kalendarske godine.

Član 46

Poslovi zaštite prava djeteta i zaštite prava mladih do navršenih 18 godina života su:

- praćenje usklađenosti zakona i drugih propisa koji se odnose na zaštitu prava i interesa djeteta i mladih do navršenih 18 godina života sa Ustavom, Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima djeteta i fakultativnim protokolima i drugim potvrđenim međunarodnim ugovorima;
- praćenje izvršavanja obaveza koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora u odnosu na prava djeteta i mladih do navršenih 18 godina života;
- praćenje primjene zakona, politika i prakse, kao i predlaganje mjera i donošenja propisa i strateških dokumenata koji se odnose na ostvarivanje prava djeteta i mladih do navršenih 18 godina života;
- edukacija i podizanje svijesti opšte i stručne javnosti o pravima djeteta i mladih do navršenih 18 godina života;
- predlaganje i praćenje ostvarivanja prava posebno ranjivih grupa unutar dječje populacije, kao što su djeca sa invaliditetom, djeca bez roditeljskog staranja, djeca žrtve nasilja u porodici i žrtve vršnjačkog nasilja, djeca pripadnici/e manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica;

- obezbjeđivanje pristupačnosti i saopštavanje informacija djetetu o njegovim pravima, na način prilagođen njegovom uzrastu i sposobnosti razumijevanja;
- obavješćavanje javnosti o aktivnostima od značaja za ostvarivanje prava i stanju prava djeteta u Crnoj Gori.

Član 47

U postupanjima koja se odnose na zaštitu i promociju prava djeteta i prava mladih do navršenih 18 godina života, Zaštitnik/ca postupa na način prilagođen uzrastu, zrelosti i individualnim okolnostima djeteta, uz puno poštovanje najboljeg interesa djeteta, prava djeteta da bude saslušano i prava na zaštitu privatnosti.

Ovlašćenja Zaštitnika/ce za pristup prostorijama, dokumentaciji, evidencijama, podacima i licima od značaja za postupanje ostvaruju se u skladu sa članom 60 ovog zakona.

Član 48

Zaštitnik/ca obrazuje Mrežu zlatnih savjetnika/ca kao konsultativno tijelo radi promocije, ostvarivanja i zaštite prava djeteta.

Mreža zlatnih savjetnika/ca može imati najviše 20 članova/ica, a članovi/ice mogu biti samo djeca.

Radi izbora članova/ica Mreže zlatnih savjetnika/ca Zaštitnik/ca objavljuje javni poziv na svojoj internet stranici.

Pravo učešća na javnom pozivu iz stava 3 ovog člana imaju djeca sa prebivalištem ili stalnim boravkom u Crnoj Gori.

Bliže kriterijume za izbor članova/ica i način rada Mreže zlatnih savjetnika/ca, kao i druga pitanja od značaja za njen rad utvrđuje Zaštitnik/ca.

Član 49

Provjeru ispunjenosti uslova iz člana 48 st. 2 i 4 ovog zakona vrši komisija koju obrazuje Zaštitnik/ca i sačinjava listu kandidata/kinja koji/e ispunjavaju uslove javnog poziva za članove/ice Mreže zlatnih savjetnika/ca.

Na osnovu liste iz stava 1 ovog člana, a primjenom kriterijuma iz stava 3 ovog člana, komisija sačinjava predlog za članove/ice Mreže zlatnih savjetnika/ca.

Prilikom sačinjavanja predloga iz stava 2 ovog člana, komisija iz stava 1 ovog člana vodi računa o zastupljenosti različite populacije djece, koja dolaze iz različitih životnih uslova i situacija, djece iz gradova i sela, djece koja ne žive sa svojim roditeljima, učenika/ca osnovnih, stručnih i umjetničkih škola, gimnazija, djece pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, djece sa invaliditetom i druge djece.

Na osnovu predloga iz stava 2 ovog člana Zaštitnik/ca, uz prethodno pribavljeno mišljenje zamjenika/ce nadležnog/e za zaštitu i promociju prava djeteta, donosi odluku o obrazovanju Mreže zlatnih savjetnika/ca.

V. POSTUPANJE

Član 50

Postupak ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda pokreće se pojedinačnom ili kolektivnom pritužbom zbog povrede ljudskih prava i sloboda ili po sopstvenoj inicijativi u skladu sa ovim zakonom.

Zaštitnik/ca ispituje povrede ljudskih prava i sloboda po sopstvenoj inicijativi kad postoji sumnja da je aktom ili radnjom (činjenjem ili propuštanjem obaveze da djeluje) organa izvršena povreda koja je od značaja za ostvarivanje ljudskih prava i sloboda u širem smislu ili kad na to upućuju razlozi pravičnosti.

Za postupanje po sopstvenoj inicijativi neophodna je saglasnost oštećenog lica, osim u slučaju zaštite prava iz člana 46 ovog zakona.

Član 51

Postupak pred Zaštitnikom/com je povjerljiv.

Zaštitnik/ca, zamjenici/ce i drugi/e zaposleni/e kod Zaštitnika/ce dužni su da sa podacima do kojih su došli u radu postupaju u skladu sa zakonom kojim se uređuje tajnost podataka i zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti, za vrijeme i nakon prestanka rada kod Zaštitnika/ce, bez obzira na način na koji su za te podatke saznali.

Lični podaci iz spisa predmeta i podaci koji se odnose na postupak pred Zaštitnikom/com u pojedinačnim slučajevima mogu da se učine dostupnim samo uz pristanak lica koje je iniciralo postupak pred Zaštitnikom/com i na koje se ti podaci odnose ili na zahtjev suda u skladu sa zakonom.

Zaštitnik/ca ne može da stavi na raspolaganje trećim licima podatke dobijene u pokrenutom postupku, osim u slučaju kad je to propisano posebnim zakonom i radi vođenja sudskog postupka po nalogu suda.

Lice koje podnosi pritužbu ili učestvuje u postupku pred Zaštitnikom/com ne može biti pozvano na odgovornost, niti dovedeno u nepovoljan položaj zbog podnošenja pritužbe ili učestvovanja u postupku pred Zaštitnikom/com.

Član 52

Pritužbu može da podnese svako ko smatra da su mu aktom ili radnjom (činjenjem ili propuštanjem obaveze da djeluje) organa povrijeđena ljudska prava i slobode.

Ako se radi o povredi prava djeteta, pritužbu može podnijeti dijete, u skladu sa svojim uzrastom i stepenom zrelosti, njegov roditelj, odnosno staratelj/ka ili zakonski/a zastupnik/ca.

Ako je pravo djeteta povrijeđeno od strane lica iz stava 2 ovog člana, pritužbu može da podnese organizacija ili organ koji se bavi zaštitom prava djeteta.

Postupak u vezi sa povredom prava djeteta može da pokrene i Zaštitnik/ca bez saglasnosti bilo kog lica, ako se na taj način štiti najbolji interes djeteta.

U slučaju iz stava 4 ovog člana, ako dijete ima roditelja, zakonskog/ku zastupnika/cu ili staratelja/ku, Zaštitnik/ca ta lica obavještava o pokretanju postupka pred Zaštitnikom/com.

Pritužba može da se podnese i preko poslanika/ce, kao i organizacije koja se bavi zaštitom ljudskih prava i sloboda.

Pritužba može da se podnese u pisanom obliku ili usmeno na zapisnik.

Postupak koji se vodi radi zaštite prava djeteta, kada je dijete učesnik postupka, sprovodi se na način primjeren njegovom uzrastu, stepenu zrelosti i individualnim okolnostima, uz puno uvažavanje najboljeg interesa djeteta.

Član 53

Lice lišeno slobode i lice kome je ograničeno kretanje imaju pravo da podnesu pritužbu na povjerljiv način u zapečaćenoj koverti.

Ovlašćeno, odnosno službeno lice organa, organizacije i ustanove u kojem/oj boravi lice iz stava 1 ovog člana dužno je da pritužbu ili drugo pismeno tog lica, bez odlaganja, dostavi Zaštitniku/ci neotvoreno i nepročitano.

Član 54

Pritužba sadrži:

- naziv organa na čiji se rad pritužba odnosi;

- opis povrede ljudskih prava i sloboda;
- činjenice i dokaze koji potkrepljuju pritužbu;
- podatke o tome koja su pravna sredstva iskorišćena;
- lično ime i adresu podnosioca/teljke pritužbe i naznaku o tome da li je podnosilac/teljka saglasan/na da se njegovo/njeno ime otkrije u postupku.

Ako pritužba ne sadrži sve podatke iz stava 1 ovog člana ili je nerazumljiva, Zaštitnik/ca može da od podnosioca/teljke zatraži da je u određenom roku dopuni, odnosno otkloni nedostatke.

Ako podnosilac/teljka pritužbe ne dopuni pritužbu, odnosno ne otkloni nedostatke u roku iz stava 2 ovog člana, smatra se da je pritužba povučena, osim ako je to posljedica prisile ili druge radnje koja isključuje postojanje slobodne volje.

Član 55

Pritužba se podnosi u roku od šest mjeseci od dana saznanja za učinjenu povredu ljudskih prava i sloboda, odnosno u roku od jedne godine od dana učinjene povrede.

Izuzetno, Zaštitnik/ca može da postupi i po isteku roka iz stava 1 ovog člana, ako ocijeni da značaj slučaja to zahtijeva, odnosno da još uvijek traje situacija ili njene posljedice po lice koje smatra da su mu povrijeđena ljudska prava i slobode.

Član 56

Zaštitnik/ca može, u svim fazama postupka, da uputi podnosioca/teljku pritužbe da iskoristi druga pravna sredstva za otklanjanje povrede na koju ukazuje, ako smatra da se zaštita prava može na taj način brže obezbijediti ili bi otklanjanje povrede tim sredstvima bilo efikasnije i brže.

Član 57

Zaštitnik/ca neće postupiti po pritužbi ako:

- 1) nije nadležan/na;
- 2) je po istom činjeničnom i pravnom osnovu donijeta sudska odluka;
- 3) je pritužba anonimna osim ako smatra da ima osnova za postupanje po sopstvenoj inicijativi u skladu sa članom 50 stav 2 ovog zakona;
- 4) je podnijeta po isteku propisanog roka;
- 5) ne sadrži potrebne podatke ili nije razumljiva, a podnosilac/teljka je u ostavljenom roku ne dopuni, odnosno ne otkloni nedostatke;
- 6) podnosilac/teljka pritužbu povuče prije pokretanja postupka;
- 7) podnosilac/teljka pritužbe ne postupi u skladu sa uputstvom Zaštitnika/ce o iskorišćavanju odgovarajućeg i efikasnijeg pravnog sredstva;
- 8) je pritužba ponovljena, a nijesu podnijeti novi dokazi;
- 9) se radi o zloupotrebi prava na podnošenje pritužbe.

Zloupotrebom prava na podnošenje pritužbe, u smislu stava 1 tačka 9 ovog člana, smatra se kad:

- pritužba ne sadrži osnov za postupanje, odnosno kad je nerazumljiva i kad ne mogu da se otklone nedostaci, niti da uputstvo o pravcu u kojem ti nedostaci treba da se otklone ili pritužba dopuni;
- je uvredljive sadržine koja prevazilazi granice slobode izražavanja;
- je svjesno zasnovana na netačnim činjenicama i lažnim izjavama;
- su činjenice i dokazi namjerno izostavljeni;
- postoje drugi razlozi koji ukazuju na očiglednu zloupotrebu prava na podnošenje pritužbe.

Zaštitnik/ca obavještava podnosioca/teljku pritužbe o razlozima za nepostupanje i ukazuje na mogućnost za eventualno ostvarivanje zaštite njegovih/njenih prava na drugi način i pred drugim organom.

Član 58

Zaštitnik/ca razmatra pritužbu i zauzima stav u odnosu na njenu prihvatljivost.

Ako pritužba ispunjava uslove iz člana 54 stav 1 ovog zakona, Zaštitnik/ca pokreće ispitni postupak.

Zaštitnik/ca može da odluči i bez pokretanja ispitnog postupka, ako se iz činjenica navedenih u pritužbi i opštepoznatih činjenica, javnih isprava i dokaza koji su bili dostupni Zaštitniku/ci nedvosmisleno može utvrditi da su podnosiocu/teljki povrijeđena ljudska prava i slobode (skraćeni postupak).

Član 59

Kad utvrdi da su se stekli uslovi za postupanje po podnijetoj pritužbi u skladu sa ovim zakonom, Zaštitnik/ca pokreće ispitni postupak i o tome obavještava starješinu/ku organa, odnosno lice koje rukovodi organom na čiji se akt, radnju (činjenje ili propuštanje obaveze da djeluje) pritužba odnosi, radi dostavljanja izjašnjenja i određuje rok za dostavljanje izjašnjenja i dokumentacije, a koji ne može biti kraći od 15 dana.

Zaštitnik/ca upozorava starješinu/ku organa, odnosno lice iz stava 1 ovog člana na posljedice propuštanja.

Starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom dužan/na je da dostavi izjašnjenje i dokumentaciju iz stava 1 ovog člana u roku koji Zaštitnik/ca odredi.

Ako izjašnjenje iz stava 1 ovog člana ne sadrži sve potrebne podatke ili nije dostavljena potrebna dokumentacija, starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom dužno je da na zahtjev Zaštitnika/ce dostavi dopunu izjašnjenja i potrebnu dokumentaciju.

Član 60

Starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom, ustanovom, organizacijom ili drugim subjektom u odnosu na čiji rad je Zaštitnik/ca ovlašćen/a da postupa, dužno je da na zahtjev Zaštitnika/ce:

- stavi na raspolaganje sve podatke od značaja za postupanje Zaštitnika/ce, bez obzira na stepen tajnosti;
- omogućiti neposredan uvid u službene spise, dokumenta, evidencije i druge podatke od značaja za postupanje, kao i da dostavi kopije traženih spisa i dokumenata, bez obzira na stepen tajnosti;
- omogućiti slobodan pristup svim prostorijama, objektima i mjestima u kojima se nalaze dokumenti, stvari ili lica od značaja za postupanje Zaštitnika/ce;
- omogućiti Zaštitniku/ci, zamjeniku/ci i licu koje Zaštitnik/ca ovlasti neposredan razgovor sa licima čija se prava ispituju, kao i sa drugim licima koja mogu dati informacije od značaja za postupanje, kada je to potrebno radi zaštite ljudskih prava i sloboda.

Obaveze iz stava 1 ovog člana odnose se i na pristup prostorijama, objektima, dokumentaciji, evidencijama i podacima koji se odnose na ostvarivanje prava djeteta, mladih do navršenih 18 godina života, lica lišenih slobode, lica sa invaliditetom i drugih lica ili grupa čija se prava štite u skladu sa ovim zakonom, uz poštovanje zakona kojim se uređuje tajnost podataka i zaštita podataka o ličnosti.

Nepostupanje po zahtjevu Zaštitnika/ce u skladu sa stavom 1 ovog člana smatra se ometanjem rada Zaštitnika/ce.

Član 61

Ako starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom ne postupi po zahtjevu Zaštitnika/ce u određenom roku, dužno je da bez odlaganja obavijesti Zaštitnika/cu, uz navođenje razloga nepostupanja.

O nepostupanju iz stava 1 ovog člana Zaštitnik/ca obavještava podnosioca/teljku pritužbe i ukazuje na mogućnost za eventualno ostvarivanje zaštite njegovih/njenih prava na drugi način i pred drugim organima.

O nepostupanju iz stava 1 ovog člana Zaštitnik/ca može da upozna neposredno viši organ ili Skupštinu, obavijesti javnost ili na drugi način postupi u skladu sa ovim zakonom.

Nepostupanje u skladu sa stavom 1 ovog člana smatra se ometanjem rada Zaštitnika/ce.

Član 62

Organi su dužni da sa Zaštitnikom/com sarađuju i pružaju mu/joj pomoć.

Nepostupanje u skladu sa stavom 1 ovog člana smatra se ometanjem rada Zaštitnika/ce.

Član 63

Zaštitnik/ca će obustaviti postupak ako:

1) utvrdi da je nakon podnošenja pritužbe pokrenut sudski postupak, da je sudski postupak po istom osnovu u toku (osim za slučaj odugovlačenja sudskog postupka i neizvršavanja sudskih odluka) ili je po istom činjeničnom i pravnom osnovu sudski postupak pravosnažno okončan;

2) podnosilac/teljka pritužbe ne sarađuje u postupku;

3) podnosilac/teljka povuče pritužbu;

4) organ u međuvremenu otkloni učinjenu povredu;

5) nastupi smrt podnosioca/teljke pritužbe, osim ako najmanje jedan/na nasljednik/ca traži da se postupak nastavi.

O obustavi postupka Zaštitnik/ca obavještava podnosioca/teljku pritužbe, odnosno njegovog/njenog punomoćnika/cu, a ako je pokrenut ispitni postupak obavještava se i organ u odnosu na koji je pritužba podnijeta.

Član 64

Radi ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca može da pozove svako lice u svojstvu svjedoka/kinje ili da angažuje stručnjaka/kinju iz odgovarajuće oblasti.

Lica iz stava 1 ovog člana dužna su da se odazovu pozivu i imaju pravo na naknadu troškova, odnosno nagradu u skladu sa propisima kojima se uređuju nagrade i naknade troškova u sudskim postupcima, a koje se isplaćuju iz sredstava Zaštitnika/ce.

Član 65

Nakon završetka ispitnog postupka Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o mjerama koje treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje.

Zaštitnik/ca može dati preporuku i kad nije nastupila povreda ljudskih prava i sloboda na koju podnosilac/teljka pritužbe ukazuje, ako se na taj način preventivno djeluje i isključuje rizik od nastanka povrede u budućnosti.

Zaštitnik/ca može dati preporuku i ako procijeni da je davanje preporuke nužno radi sprečavanja nastanka teže posljedice kojom može da se naruši pravni poredak, javni red i mir, tolerancija, poštovanje ljudskih prava i sloboda, multikulturalnost, demokratija i vladavina prava.

Član 66

Starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom na čiji rad se preporuka odnosi dužno je da, u roku koji odredi Zaštitnik/ca, dostavi izvještaj o preduzetim mjerama za izvršenje preporuke.

Izvještaj iz stava 1 ovog člana sadrži podatke o preduzetim mjerama, mjerama čije se preduzimanje planira i rokovima za njihovo sprovođenje, odnosno razloge zbog kojih preporuka nije izvršena ili nije izvršena u cjelosti.

Ako starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom ne postupi u skladu sa preporukom u određenom roku, ne dostavi izvještaj o preduzetim mjerama, odnosno ne dostavi dovoljne i relevantne razloge zbog čega to nije učinio, Zaštitnik/ca može upoznati neposredno viši organ, sačiniti poseban izvještaj, obavijestiti javnost ili pokrenuti prekršajni postupak u skladu sa ovim zakonom.

Član 67

Zaštitnik/ca obavještava podnosioca/teljku pritužbe o ispitnom postupku i načinu njegovog okončanja, kao i o mjerama koje je organ preduzeo radi izvršavanja preporuke, odnosno razlozima zbog kojih to nije u mogućnosti da učini.

Član 68

Zaštitnik/ca donosi Poslovnik o radu Zaštitnika/ce.

Poslovníkom iz stava 1 ovog člana uređuju se bliža pravila postupanja po primljenim pritužbama i sprovođenja ispitnog postupka pred Zaštitnikom/com, kao i druga pitanja od značaja za rad Zaštitnika/ce.

Poslovnik iz stava 1 ovog člana objavljuje se u „Službenom listu Crne Gore“.

VI. JAVNOST RADA I IZVJEŠTAVANJE

Član 69

Javnost rada Zaštitnika/ce obezbjeđuje se:

- dostavljanjem Skupštini redovnih i posebnih izvještaja Zaštitnika/ce u vezi sa stanjem i postupanjem u oblastima iz člana 70 ovog zakona;
- saradnjom sa medijima, odnosno obraćanjem javnosti putem medija, društvenih mreža i drugih sredstava komunikacije, objavljivanjem istraživanja i analiza u vezi sa ljudskim pravima i slobodama, u skladu sa zakonom kojim se uređuje tajnost podataka i zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti i načelom povjerljivosti postupanja pred Zaštitnikom/com.

Redovni izvještaji iz stava 1 alineja 1 ovog člana podnose se Skupštini najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu.

Član 70

Zaštitnik/ca sačinjava posebne izvještaje o radu u pojedinim oblastima, i to:

- 1) poseban izvještaj o djelovanju Nacionalnog preventivnog mehanizma za prevenciju torture za prethodnu kalendarsku godinu i dostavlja ga Skupštini najkasnije do polovine tekuće godine;
- 2) poseban preliminarini izvještaj o djelovanju Zaštitnika/ce i stanju ljudskih prava i sloboda u oblasti zaštite od diskriminacije prema dostupnim statističkim i

drugim podacima iz rada Zaštitnika/ce, postupanju drugih državnih organa, podacima dobijenim od nevladinih organizacija i drugih organizacija civilnog društva, informacijama savjeta manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica i drugih izvora za prvu polovinu svake kalendarske godine i dostavlja ga Skupštini do kraja te kalendarske godine;

3) poseban izvještaj o stanju prava djeteta u Crnoj Gori za prethodnu kalendarsku godinu i dostavlja ga Skupštini najkasnije do polovine tekuće godine;

4) poseban izvještaj o pitanjima od značaja za ravnopravnost polova i izvještaj o stanju rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori za prethodnu kalendarsku godinu i dostavlja ga Skupštini najkasnije do polovine tekuće godine.

Zaštitnik/ca može da podnese Skupštini i druge posebne, periodične i tematske izvještaje od značaja za ostvarivanje pojedinih ljudskih prava i sloboda, a naročito u odnosu na pojedine ranjive grupe, kao što su žene i djevojčice žrtve nasilja, žrtve vršnjačkog nasilja, pripadnici manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednica, stranci/kinje i drugi.

VII. SLUŽBA ZAŠTITNIKA/CE I POPUNA RADNIH MJESTA

Član 71

Za vršenje stručnih i drugih poslova Zaštitnik/ca obrazuje Službu Zaštitnika/ce (u daljem tekstu: Služba).

Rad Službe organizuje, koordinira i za njeno pravilno funkcionisanje odgovara generalni/a sekretar/ka.

Generalni/a sekretar/ka stara se i odgovoran/na je za sprovođenje akata Zaštitnika/ce, priprema predlog zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava Zaštitnika/ce, stara se o kadrovskom planiranju, sprovođenju postupka zapošljavanja, sprovođenju ocjenjivanja i stručnom usavršavanju zaposlenih, kao i organizovanju i ostvarivanju saradnje Zaštitnika/ce sa organima i organizacijama u zemlji i inostranstvu i vrši druge poslove koje mu/joj Zaštitnik/ca povjeri.

Član 72

Generalnog/nu sekretara/ku bira Zaštitnik/ca na period od šest godina, na osnovu javnog konkursa.

Za svoj rad generalni/na sekretar/ka odgovoran/na je Zaštitniku/ci.

Član 73

Stručne poslove iz nadležnosti Zaštitnika/ce vrše glavni/e savjetnici/ce i savjetnici/ce Zaštitnika/ce.

Glavni/a savjetnik/ca Zaštitnika/ce može biti lice koje, pored opštih uslova za rad u državnim organima, ima najmanje VII1 nivo kvalifikacija obrazovanja i najmanje deset godina radnog iskustva, od čega najmanje pet godina iskustva u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda.

Savjetnik/ca Zaštitnika/ce može biti lice koje, pored opštih uslova za rad u državnim organima, ima najmanje VII1 nivo kvalifikacije obrazovanja i najmanje pet godina radnog iskustva, od čega najmanje tri godine iskustva u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda.

Akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Službe donosi Zaštitnik/ca.

Unutrašnja organizacija i sistematizacija poslova kod Zaštitnika/ce mora obezbijediti odgovarajuće administrativne, stručne i tehničke kapacitete, kao i organizaciju rada za djelotvorno i efikasno vršenje poslova iz nadležnosti Zaštitnika/ce.

Član 74

Na druga zvanja i uslove za zasnivanje radnog odnosa zaposlenih u Službi primjenjuje se zakon kojim se uređuju prava, obaveze i odgovornosti državnih službenika/ca i namještenika/ca, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Član 75

Odluku o pokretanju postupka za popunu radnog mjesta u Službi, Zaštitnik/ca može donijeti ako:

- je radno mjesto utvrđeno aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji;
- radno mjesto nije popunjeno;
- je popuna radnog mjesta predviđena kadrovskim planom iz člana 87 ovog zakona;
- je Zaštitnik/ca za to obezbijedio/la finansijska sredstva.

Izuzetno, Zaštitnik/ca može donijeti odluku o pokretanju postupka za popunu radnog mjesta čija popuna nije predviđena kadrovskim planom iz člana 87 ovog zakona, ako je to radno mjesto u toku tekuće kalendarske godine ostalo upražnjeno prestankom radnog odnosa državnog/e službenika/ce, odnosno namještenika/ce u Službi ili ako je zbog organizacionih izmjena radno mjesto ostalo upražnjeno.

Član 76

Radna mjesta u Službi popunjavaju se na osnovu:

- raspoređivanja;
- javnog oglasa;
- javnog konkursa.

Popuna radnog mjesta vrši se putem raspoređivanja u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava, obaveze i odgovornosti državnih službenika/ca i namještenika/ca.

Ako radno mjesto nije popunjeno na način iz stava 2 ovog člana, popuna se vrši putem javnog oglasa.

Popuna početnih pozicija u okviru kategorije ekspertski kadar, izvršni kadar, kao i radnog mjesta namještenika/ce vrši se na osnovu javnog oglasa.

Popuna radnog mjesta generalnog/e sekretara/ke vrši se na osnovu javnog konkursa.

Član 77

Javni oglas i javni konkurs (u daljem tekstu: oglas) objavljuje Služba, u roku od pet dana od dana donošenja odluke o pokretanju postupka za popunu radnog mjesta.

Oglas se objavljuje na internet stranici Zaštitnika/ce, organa uprave nadležnog za upravljanje ljudskim resursima i Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i u jednom dnevnom štampanom mediju koji se distribuira na teritoriji cijele Crne Gore.

Rok za podnošenje prijava na javni oglas je 15 dana, a na javni konkurs 20 dana od dana objavljivanja.

Sadržaj oglasa utvrđuje Zaštitnik/ca.

Član 78

Ako se oglas ne može sprovesti zbog izmjene propisa, izmjene akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zaštitnika/ce ili drugih okolnosti nastalih nakon objavljivanja oglasa, Zaštitnik/ca će povući oglas i obustaviti postupak za popunu radnog mjesta.

Odluka o povlačenju oglasa i obustavi postupka za popunu radnog mjesta, može se donijeti do isteka roka za prijavljivanje kandidata/kinja na oglas.

Ako je prilikom objavljivanja oglasa došlo do greške u sadržaju oglasa, može se izvršiti ispravka objavljenog oglasa.

Ispravku oglasa objavljuje Služba, na način na koji je objavljen oglas.

U slučaju ispravke oglasa, rok za prijavljivanje kandidata/kinja teče od dana objavljivanja ispravke oglasa.

Način i postupak povlačenja i ispravke oglasa utvrđuje Zaštitnik/ca.

Član 79

Na osnovu potpune i uredne dokumentacije koja je blagovremeno dostavljena, Služba sačinjava listu kandidata/kinja koji/e ispunjavaju uslove oglasa.

Član 80

Kandidat/kinja koji/a ispunjava uslove javnog oglasa podliježe provjeri znanja, sposobnosti, kompetencija i vještina, zavisno od kategorije radnog mjesta.

Kandidat/kinja iz stava 1 ovog člana koji/a ne pristupi provjeri znanja, sposobnosti, kompetencija i vještina, smatra se da je odustao/la od javnog oglasa.

Provjera iz stava 1 ovog člana vrši se pisanim testiranjem i usmenim intervjuom, ocjenjivanjem znanja, sposobnosti, kompetencija i vještina, na osnovu propisanih kriterijuma.

Provjeru iz stava 1 ovog člana vrši komisija koju obrazuje Zaštitnik/ca, a koju čine zamjenik/ca za oblast za koju se raspisuje javni oglas, generalni/a sekretar/ka i istaknuti/a stručnjak/inja u oblasti ljudskih prava sa liste istaknutih stručnjaka/inja koju, u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava, obaveze i odgovornosti državnih službenika/ca i namještenika/ca, utvrđuje organ uprave nadležan za upravljanje ljudskim resursima.

Komisija iz stava 4 ovog člana sačinjava izvještaj o provjeri kandidata/kinja u smislu stava 1 ovog člana.

Predsjedniku i članovima komisije iz stava 4 ovog člana pripada naknada za rad u skladu sa kriterijumima koji će se utvrditi posebnim aktom Zaštitnika.

Bliži način sprovođenja provjere iz stava 1 ovog člana, kriterijume i način ocjenjivanja iz stava 3 ovog člana utvrđuje Zaštitnik/ca.

Član 81

Komisija iz člana 80 stav 4 ovog zakona, u roku od tri dana od dana sačinjavanja izvještaja iz člana 80 stav 5 ovog zakona, utvrđuje listu za izbor kandidata/kinja.

Lista za izbor kandidata/kinja sadrži tri najbolje ocijenjena kandidata/kinje, a može da sadrži i više kandidata/kinja ako su isto ocijenjeni.

Ako je javni oglas objavljen radi popune radnog mjesta za više izvršilaca, lista za izbor kandidata/kinja sadrži za dva veći broj najbolje ocijenjenih kandidata/kinja od broja izvršilaca/teljki koji se javnim oglasom traži.

Lista za izbor kandidata/kinja i izvještaj iz stava 1 ovog člana dostavljaju se Zaštitniku/ci.

Član 82

Nakon dostavljanja liste za izbor kandidata/kinja iz člana 81 ovog zakona Zaštitnik/ca obavlja razgovor sa svim kandidatima/kinjama sa liste za izbor kandidata/kinja, nakon čega vrši izbor kandidata/kinje za popunu radnog mjesta.

Prilikom izbora kandidata/kinje Zaštitnik/ca je dužan/na da izvrši izbor najbolje ocijenjenog/e kandidata/kinje sa liste za izbor kandidata/kinja.

Odluku o izboru kandidata/kinje donosi Zaštitnik/ca.

U obrazloženju odluke o izboru kandidata/kinje navode se razlozi za donošenje odluke.

Odluku o izboru kandidata/kinje, Zaštitnik/ca je dužan/na da donese u roku od deset dana od dana prijema liste za izbor kandidata/kinja i nakon toga je dostavi kandidatima/kinjama sa liste za izbor kandidata/kinja, u roku od pet dana.

Protiv odluke o izboru kandidata/kinje može se izjaviti žalba u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava, obaveze i odgovornosti državnih službenika/ca i namještenika/ca.

Član 83

Na osnovu izvršne odluke iz člana 82 ovog zakona, Zaštitnik/ca donosi rješenje o zasnivanju radnog odnosa zaposlenog/e u Službi.

Član 84

Kandidat/kinja koji/a ispunjava uslove javnog konkursa za popunu radnog mjesta generalnog/e sekretara/ke podliježe provjeri kompetencija, znanja i sposobnosti.

Provjera iz stava 1 ovog člana vrši se putem testiranja u pisanoj formi i strukturiranim intervjuom, ocjenjivanjem kompetencija, znanja i sposobnosti, na osnovu utvrđenih kriterijuma.

Provjeru iz stava 1 ovog člana vrši komisija koju obrazuje Zaštitnik/ca, a koju čine zamjenik/ca za oblast javne uprave i pravosuđa, predstavnik/ca stručne službe nadležnog radnog tijela Skupštine za ljudska prava i slobode i jedan/na istaknuti/a stručnjak/inja iz oblasti sistema javne uprave, službeničkog sistema i pravosuđa.

O provjeri iz stava 1 ovog člana komisija iz stava 3 ovog člana sačinjava izvještaj.

Komisija iz stava 3 ovog člana, u roku od tri dana od dana sačinjavanja izvještaja iz stava 4 ovog člana, utvrđuje listu za izbor kandidata/kinja koju zajedno sa tim izvještajem dostavlja Zaštitniku/ci.

Lista za izbor kandidata/kinja sadrži tri najbolje ocijenjena kandidata/kinje, a može da sadrži i više kandidata/kinja ako su isto ocijenjeni.

Predsjedniku i članovima komisije iz stava 3 ovog člana pripada naknada za rad u skladu sa kriterijumima koji će se utvrditi posebnim aktom Zaštitnika, uz prethodnu saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove finansija.

Bliži način sprovođenja provjere iz stava 1 ovog člana, kriterijume i način ocjenjivanja iz stava 2 ovog člana utvrđuje Zaštitnik/ca.

Član 85

Zaštitnik/ca je dužan/na da, najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema liste za izbor kandidata/kinja i izvještaja iz člana 84 stav 5 ovog zakona, nakon obavljenog razgovora sa svim kandidatima/kinjama sa liste za izbor kandidata/kinja donese odluku o izboru generalnog/e sekretara/ke.

Protiv odluke o izboru kandidata/kinje može se izjaviti žalba u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava, obaveze i odgovornosti državnih službenika/ca i namještenika/ca.

Član 86

Kandidat/kinja koji/a se prijavio/la na oglas ima pravo da pregleda dokumentaciju oglasa u prisustvu zaposlenog/e u Službi.

Kandidatima/kinjama koji/e nijesu izabrani/e vratiće se dostavljena dokumentacija, u roku od 30 dana od dana donošenja odluke iz člana 82 stav 3, odnosno člana 85 ovog zakona, ako na odluku nije izjavljena žalba.

Član 87

U cilju upravljanja ljudskim resursima u Službi donosi se kadrovski plan kojim se planiraju broj zaposlenih, promjene u kadrovskoj strukturi i druga strateška pitanja upravljanja ljudskim resursima u skladu sa budžetskim i strateškim planiranjem rada Zaštitnika/ce.

Član 88

Kadrovski plan za Službu samostalno donosi Zaštitnik/ca.

Kadrovski plan iz stava 1 ovog člana donosi se za kalendarsku godinu, u roku od 30 dana od dana donošenja zakona o budžetu, a sadrži projekcije za naredne dvije godine.

Član 89

Na prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih u Službi, koja nijesu uređena ovim zakonom primjenjuje se zakon kojim se uređuju prava, obaveze i odgovornosti državnih službenika/ca i namještenika/ca.

VIII. PRAVO NA ZARADU

Član 90

Zaštitnik/ca, zamjenik/ca, generalni/a sekretar/ka, glavni/a savjetnik/ca Zaštitnika/ce i savjetnik/ca Zaštitnika/ce ostvaruju zaradu u visini zarade shodno grupi poslova i koeficijentima u skladu sa zakonom kojim se uređuje način utvrđivanja i ostvarivanja prava na zaradu, naknadu zarade i druga primanja zaposlenih u javnom sektoru.

Zaštitnik/ca ostvaruje zaradu u visini zarade propisane za zvanja koja pripadaju grupi poslova A, podgrupa 2.

Zamjenik/ca ostvaruje zaradu u visini zarade propisane za zvanja koja pripadaju grupi poslova B, podgrupa 5.

Generalni/a sekretar/ka ostvaruje zaradu u visini zarade propisane za zvanja koja pripadaju grupi poslova B, podgrupa 10.

Glavni/a savjetnik/ca Zaštitnika/ce ostvaruje zaradu u visini zarade propisane za zvanja koja pripadaju grupi poslova C, podgrupa 11.

Savjetnik/ca Zaštitnika/ce ostvaruje pravo na zaradu u visini od 90% zarade glavnog/e savjetnika/ce Zaštitnika/ce.

Član 91

Zaposleni u Službi Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore koji su određeni da, pored poslova svog radnog mjesta, obavljaju poslove za potrebe radnih tijela, posebnih mehanizama, konsultativnih tijela i drugih oblika rada ustanovljenih ovim zakonom, imaju pravo na dodatak na osnovnu zaradu u iznosu od 30% osnovne zarade.

Dodatak iz stava 1 ovog člana može se priznati i drugom zaposlenom u Službi Zaštitnika/ce koji, zbog povećanog obima posla, posebne složenosti, odgovornosti, povjerljivosti, multidisciplinarnosti ili potrebe obezbjeđivanja djelotvornog vršenja nadležnosti Zaštitnika/ce, obavlja poslove od posebnog značaja za rad Zaštitnika/ce.

Dodatak iz stava 2 ovog člana utvrđuje se u iznosu do 30% osnovne zarade, zavisno od vrste, obima, trajanja, složenosti i značaja poslova koje zaposleni obavlja.

O pravu na dodatak iz st. 1 i 2 ovog člana, visini dodatka i periodu za koji se dodatak priznaje, odlučuje Zaštitnik/ca rješenjem, na osnovu obrazloženog predloga

generalnog/e sekretara/ke, zamjenika/ce Zaštitnika/ce ili neposrednog rukovodioca organizacione jedinice.

Dodatak iz ovog člana ne isključuje pravo zaposlenog na druge dodatke na osnovnu zaradu, naknade i druga primanja koja mu pripadaju u skladu sa zakonom kojim se uređuju zarade zaposlenih u javnom sektoru.

IX. FINANSIRANJE

Član 92

Finansijska sredstva za rad Zaštitnika/ce obezbjeđuju se u Budžetu Crne Gore.

Zahtjev za dodjelu budžetskih sredstava Zaštitnika/ce, Zaštitnik/ca podnosi organu državne uprave nadležnom za poslove finansija.

Zaštitnik/ca učestvuje u radu nadležnih radnih tijela i sjednice Skupštine na kojoj se raspravlja o predlogu Budžeta Crne Gore.

O raspolaganju finansijskim sredstvima iz stava 1 ovog člana i dinamici potrošnje Zaštitnik/ca odlučuje samostalno i u granicama utvrđenim zakonom kojim se uređuje budžet i fiskalna odgovornost.

Sredstva namijenjena za rad Zaštitnika/ce koristiće se po dinamici koju autonomno utvrdi Zaštitnik, na predlog Generalnog sekretara/ke Zaštitnika/ce. Vlada Crne Gore, odnosno nadležno ministarstvo ne može bez saglasnosti Zaštitnika obustaviti, odložiti ili ograničiti izvršenje budžeta koji se odnosi na Zaštitnika/cu.

Za zakonito korišćenje odobrenih sredstava odgovoran je Zaštitnik/ca.

Finansijske obaveze Zaštitnika/ce u okviru sredstava utvrđenih budžetom moraju biti u skladu sa planiranim i odobrenim sredstvima u skladu sa zakonom kojim se uređuje budžet i fiskalna odgovornost.

Član 93

Prilikom utvrđivanja zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava Zaštitnika/ce obezbjeđuje se ravnomjerno finansiranje svih oblasti rada Zaštitnika/ce, u skladu sa članom 13 stav 3 ovog zakona.

Član 94

Prilikom utvrđivanja zahtjeva za dodjelu sredstava, zamjenici/ce samostalno predlažu Zaštitniku/ci sredstva neophodna za finansiranje poslova iz oblasti djelokruga rada za koju su imenovani/e, u skladu sa planovima rada organizacionih jedinica, za godinu za koju se donosi budžet.

X. KAZNE NE ODREDBE

Član 95

Novčanom kaznom od 500 eura do 2.000 eura kazniće se za prekršaj:

- 1) starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom, ako na zahtjev Zaštitnika/ce ne stavi na raspolaganje sve podatke iz nadležnosti organa kojim rukovodi, bez obzira na stepen tajnosti (član 60 stav 1 alineja 1);
- 2) starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom, ako ne omogući neposredan uvid u službene spise, dokumenta i podatke, ako mu ne dostavi kopije traženih spisa i dokumenata, bez obzira na stepen tajnosti (član 60 stav 1 alineja 2);

- 3) starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom, ako ne omogući slobodan pristup svim prostorijama u kojima se nalaze dokumenti i stvari od značaja za postupanje (član 60 stav 1 alineja 3);
- 4) lice koje se ne odazove u svojstvu svjedoka ili stručnjaka iz odgovarajuće oblasti (član 64 stav 2);
- 5) starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom kojem je upućena preporuka, ako u roku koji odredi Zaštitnik/ca, ne dostavi izvještaj o preduzetim mjerama za izvršenje preporuke ili o razlozima zbog kojih nije u mogućnosti da izvrši preporuku (član 66 st. 1 i 2)."

XI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 96

Akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 97

Poslovnik o radu Zaštitnika/ce donijeće se u roku od dva mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 98

Akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Službe donijeće se u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 99

Postupci po pritužbama radi povrede ljudskih prava i sloboda započeti do dana stupanja na snagu ovog zakona okončaće se po odredbama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/11, 32/14 i 3/26).

Član 100

Zaštitnik/ca i zamjenici/e koji/e su imenovani/e u skladu sa Zakonom o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/11, 32/14 i 3/26) nastavljaju da vrše funkcije do isteka mandata na koji su imenovani/e.

Član 101

Odredba člana 43 ovog zakona primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Član 102

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/11, 32/14 i 3/26).

Član 103

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

* U ovaj zakon prenesene su: *Direktiva 2014/54/EU* Evropskog parlamenta i Savjeta od 16. aprila 2014. godine o mjerama za lakše ostvarivanje prava zajamčenih radnicima u kontekstu slobode kretanja radnika; *Direktiva Savjeta (EU) 2024/1499* od 7. maja 2024. o standardima za tijela za jednakost u području jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko porijeklo, jednakog postupanja u pitanjima zapošljavanja i rada prema osobama bez obzira na njihovu vjeru ili

uvjerenje, invaliditet, dob ili seksualnu orijentaciju, jednakog postupanja prema ženama i muškarcima u pitanjima socijalne sigurnosti te u pristupu i nabavci robe, odnosno pružanju usluga, te o izmjeni direktiva 2000/43/EZ i 2004/113/EZ; *Direktiva (EU) 2024/1500* Europskog parlamenta i Savjeta od 14. maja 2024. godine o standardima za tijela za jednakost u području jednakog postupanja prema ženama i muškarcima te njihovih jednakih mogućnosti u pitanjima zapošljavanja i rada, te o izmjeni direktiva 2006/54/EZ i 2010/41/EU

OBRAZLOŽENJE

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje ovog Zakona sadržan je u odredbi član 16 tačka 1 Ustava Crne Gore kojim je predviđeno da Crna Gora, između ostalog, zakonom uređuje način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda kada je to neophodno za njihovo ostvarenje, a u vezi sa odredbama člana 81 Ustava Crne Gore.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda ustanovljena je Zakonom, koji je donijela Skupština Republike Crne Gore, 8. jula 2003. godine. Osnivanje institucije i njeno uvođenje u naš pravni sistem uslovljeno je potrebom da se obezbijedi efikasna i kvalitetna institucionalna zaštita ljudskih prava i sloboda.

Član 81 Ustava Crne Gore ustanovljava instituciju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, kao samostalan i nezavisan organ koji preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda vrši funkciju na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih međunarodnih ugovora, pridržavajući se načela pravde i pravičnosti. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda imenuje se na vrijeme od šest godina i može biti razriješen u slučajevima predviđenim zakonom.

Država Crna Gora je prihvatila niz međunarodnih dokumenata, koji se odnose na zaštitu i unapređenje ljudskih prava. Prihvatanjem ovih dokumenata država se obavezala da će uspostaviti efikasan i kvalitetan institucionalni okvir za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Nacionalne institucije za ljudska prava treba da bude osnovana u skladu sa Principima koji se odnose na status nacionalnih institucija za unapređenje i zaštitu ljudskih prava ("Pariski Principi") koje je usvojila Generalna skupština 1993. na predlog Komiteta za ljudska prava iz 1992. Ovi minimalni standardi pružaju smernice za osnivanje, nadležnosti, dužnosti, sastav, uključujući pluralizam, nezavisnost, način rada takvih nacionalnih tela. Slično, na 118. Plenarnoj sjednici (15-16. mart 2019) Venecijanska komisija usvojila je principe Zaštite i promocije institucije Zaštitnika. Na osnovu ovih principa institucija zaštitnika ima važnu ulogu u cilju jačanja demokratije, vladavine prava, dobrog upravljanja i zaštite i promocije ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Predloženim zakonskim rješenjima prihvataju se su standardi koji su utvrđeni Pariskim principima i preporukama Venecijanske komisije. Prilikom predlaganja ovih rješenja naročito se vodilo računa da se instituciji Zaštitnika obezbijedi nezavisnost, autonomija od Vlade, pluralizam, široki mandat zasnovan na univerzalnim principima ljudskih prava, adekvatne moći istrage i odgovarajući resursi. Takođe, radna grupa je imala posebno u vidu potrebu da se novim zakonskim tekstom unaprijedi status Zaštitnika a sve u cilju stvaranja pretpostavki za unapređenja sadašnjeg statusa B u status A koji ima od strane Pododbora za akreditaciju Globalnog saveza nacionalnih institucija za ljudska prava. U tom cilju su u zakonski tekstu implementirani i principi sadržani u pomenutim međunarodnim dokumentima, a koji do sada nisu postojali u važećem Zakonu o zaštitniku kao npr. da zaštitnik ima potpunu samostalnost prilikom zapošljavanja osoblja, funkcinolni imunitet, pitanje zarada, finansijsku nezavisnost, itd.

Nova zakonska rješenja imaju za cilj eliminaciju nesaglasnosti u postojećem zakonodavstvu sa preporukama međunarodnih nadzornih tijela, ako i jačanje administrativne i finansijske nezavisnosti i samostalnosti institucije u unutrašnjem

pravnom poretku, uz podizanje stepena odgovornosti adresata kojima se upućuju preporuke u slučajevima kršenja ljudskih prava i u slučajevima kada postoji rizik od kršenja. Poseban fokus je stavljen na jačanje unutrašnje odgovornosti i samostalnosti u pogledu funkcionisanja pojedinih sektora radi ispunjenja obaveza prema zaključenim međunarodnim ugovorima (zaštita od torture, prava djeteta, zaštita od diskriminacije, kao i usaglašavanje zakona sa odredbama prava EU u oblastima zaštite jednakosti i anti-diskriminacije i implementacija direktiva o jednakosti, uključujući i direktive o tijelima za jednakost.

III. USAGLAŠENOST SA PRAVNOM TEKOVINOM EVROPSKE UNIJE I POTVRĐENIM MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA

U pogledu usaglašenosti sa pravom Evropske unije zakonski tekst je inkorporirao pravila sadržana u sledećim dokumentima:

- Direktiva 2014/54/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 16. aprila 2014. godine o mjerama za lakše ostvarivanje prava zajamčenih radnicima u kontekstu slobode kretanja radnika
- Direktiva Savjeta (EU) 2024/1499 od 7. maja 2024. o standardima za tijela za jednakost u području jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko porijeklo, jednakog postupanja u pitanjima zapošljavanja i rada prema osobama bez obzira na njihovu vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili seksualnu orijentaciju, jednakog postupanja prema ženama i muškarcima u pitanjima socijalne sigurnosti te u pristupu i nabavci robe, odnosno pružanju usluga, te o izmjeni direktiva 2000/43/EZ i 2004/113/EZ
- Direktiva (EU) 2024/1500 Evropskog parlamenta i Savjeta od 14. maja 2024. godine o standardima za tijela za jednakost u području jednakog postupanja prema ženama i muškarcima te njihovih jednakih mogućnosti u pitanjima zapošljavanja i rada, te o izmjeni direktiva 2006/54/EZ i 2010/41/EU

Kada je riječ o usaglašenosti sa drugim međunarodnim dokumentima:

- Preporuka CM/Rec(2019)6 Komiteta ministara država članica o razvoju institucije Zaštitnika (usvojen od strane Komiteta ministara 16. oktobra 2019)
- Preporuke UN nadzornih tijela o jačanju pojedinih oblika rada institucije Zaštitnika:
 - UN Komitet za prava djeteta - Zaključna zapažanja o kombinovanom drugom i trećem periodičnom izvještaju Crne Gore (CRC/MNE/CO/2-3)
 - UN Komitet za sprečavanje torture - Zaključna zapažanja o trećem periodičnom izvještaju za Crnu Goru (CAT/C/MNE/CO/3)
 - UN Komitet za prava osoba sa invaliditetom - Zaključna zapažanja o inicijalnom izvještaju Crne Gore (CRPD/C/MNE/CO/1)
- Preporuke Savjeta Evrope:
 - Venecijanska komisija (Principi zaštite i promocije institucija za ljudska prava - CDL-AD(2019)005)
 - Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije - Izvještaj za Crnu Goru 2017
 - Komitet za sprečavanje torture Savjeta Evrope - Izvještaj Vladi Crne Gore o ad hoc posjeti Crnoj Gori koju je sproveo Evropski komitet za prevenciju torture i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT/Inf (2023) 10)

IV. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA

1. Osnovna načela, status i mandat Zaštitnika/ce

Predlogom zakona se Zaštitnik/ca definiše kao nacionalna institucija za zaštitu ljudskih prava, koja samostalno i nezavisno vrši promociju, djeluje preventivno i preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda. U osnovnim odredbama preciziraju se načela rada institucije, uključujući ustavnost i zakonitost, pravdu i pravičnost, nepristrasnost, javnost rada, efikasnost, povjerljivost postupanja, zaštitu privatnosti i tajnosti podataka, kao i dužnu pažnju prema ranjivim grupama posebno izloženim riziku.

Posebno se precizira krug subjekata u odnosu na koje Zaštitnik/ca može postupati. Pored državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih ustanova, javnih službi, nosilaca prenesenih ili povjerenih javnih ovlaštenja i pravnih lica u većinskom državnom ili lokalnom vlasništvu, mandat se jasno veže i za pravna i fizička lica u slučajevima kada vrše javna ovlaštenja, obavljaju poslove od javnog interesa ili pružaju javne usluge ili usluge od opšteg interesa, kao i u drugim slučajevima propisanim zakonom.

Predlog zakona izričito zabranjuje uticaj na rad i odlučivanje Zaštitnika/ce, uređuje javnost rada, sjedište institucije, dostupnost službenih prostorija i mogućnost organizovanja dana Zaštitnika/ce van sjedišta, radi približavanja institucije građanima i lokalnim zajednicama.

2. Imenovanje, mandat, odgovornost i prestanak funkcije

Predlogom zakona se detaljnije uređuje postupak imenovanja Zaštitnika/ce i zamjenika/ca, uz poštovanje ustavne pozicije institucije i potrebu da postupak bude transparentan, otvoren, zasnovan na objektivnim kriterijumima i dostupan zainteresovanoj stručnoj i opštoj javnosti.

Postupak izbora Zaštitnika/ce počinje javnim pozivom koji se objavljuje na službenoj internet stranici Predsjednika/ce Crne Gore i u dnevnom štampanom mediju koji se distribuira na teritoriji cijele Crne Gore. Nakon provjere ispunjenosti formalnih uslova, lista kandidata/kinja se javno objavljuje, a Predsjednik/ca Crne Gore obavlja konsultacije sa organizacijama civilnog društva, nezavisnim organizacijama i institucijama, predstavnicima akademske i stručne javnosti, posebno vodeći računa o učešću organizacija koje zastupaju prava i interese ranjivih i marginalizovanih grupa.

Predlogom se uvode jasniji kriterijumi za utvrđivanje predloga kandidata/kinje, koji se odnose na profesionalno iskustvo i rezultate rada u oblasti zaštite i promocije ljudskih prava, nezavisnost, nepristrasnost, lični i profesionalni integritet, visok moralni autoritet i sposobnost kandidata/kinje da doprinese djelotvornom, nezavisnom i pluralističkom radu institucije. Predlog za imenovanje mora biti obrazložen tako da ukazuje na objektivne i mjerljive kriterijume na osnovu kojih je kandidat/kinja predložen/a.

Za zamjenike/ce se propisuje broj, trajanje mandata, mogućnost jednog ponovnog imenovanja, uslovi za imenovanje i postupak javnog poziva. Posebno se naglašava potreba profesionalnog iskustva i specijalizovanosti za oblasti rada institucije, uključujući vladavinu prava i dobru upravu, prevenciju torture, prava djeteta, zabranu diskriminacije, prava lica sa invaliditetom, prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, rodnu ravnopravnost i zaštitu prava lica različite seksualne orijentacije.

Predlogom zakona uređuju se zakletva, početak mandata, samostalnost i odgovornost zamjenika/ca u predmetima koji su im dodijeljeni, funkcionalni imunitet za izraženo mišljenje i preporuku u vršenju funkcije, ograničenja u pogledu sukoba

interesa i političkog djelovanja, kao i postupak i garancije u slučaju razrješenja. Razlozi za prestanak funkcije i razrješenje formulisani su restriktivno, čime se jača nezavisnost nosilaca funkcije i sprječava proizvoljno razrješenje.

Definišu se obalasti specijalizacije zamjenika: 1. zaštita načela vladavine prava, načela dobre uprave i zaštite ljudskih prava u pravosudnim postupcima i upravnim poslovima; 2. zaštita i prevencije kršenja prava lica od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja; 3. zaštita i promocije prava djeteta i prava mladih do navršenih 18 godina starosti; 4. zaštita od diskriminacije, zaštite lica sa invaliditetom, prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, ostvarivanje rodne ravnopravnosti i zaštite prava lica različite seksualne orijentacije.

3. Nadležnosti, ovlašćenja i granice postupanja

Predlog zakona sistemski uređuje nadležnosti i ovlašćenja Zaštitnika/ce. U okviru mandata zaštite načela vladavine prava posebno se prepoznaje pravo na dobru upravu i pravo na pravnu zaštitu. Po prvi put se u pravnom sistemu Crne Gore daje definicija pojma „dobre uprave“ a sve u skladu sa najboljom međunarodnom praksom. Pravo na dobru upravu obuhvata pravo na obraćanje i odgovor, pravo da lice bude saslušano prije preduzimanja pojedinačne mjere koja na njega može nepovoljno uticati, pravo na pristup spisu, pravo na postupanje i odlučivanje u zakonom propisanom ili razumnom roku, pravo na obavještenje o toku postupka, zaštitu od ćutanja uprave, pristup sudu u slučajevima propisanim zakonom, obavezu obrazlaganja odluka, proporcionalnost, pravnu sigurnost i zaštitu legitimnih očekivanja.

Sve navedeno je u skladu sa članom 41 Povelje Evropske unije o temeljnim pravima koji propisuje da ovo pravo uključuje: (a) pravo svake osobe na saslušanje prije preduzimanju bilo kakve pojedinačne mjere koja bi na nju mogla nepovoljno uticati; (b) pravo svake osobe na pristup svojem spisu, uz poštovanje zakonitih interesa povjerljivosti te profesionalne i poslovne tajne; (c) obvezu uprave da obrazloži svoje odluke. Dodatno, svaka osoba ima pravo da joj EU naknadi svaku štetu koju njezine institucije ili službenici prouzrokuju pri obavljanju svojih dužnosti, u skladu s opštim načelima koja su zajednička pravima država članica.

Zaštitnik/ca je ovlašćen/a da postupa po zahtjevu stranaka i po sopstvenoj inicijativi, u odnosu na rad organa i drugih subjekata iz svog mandata. U predmetima zabrane diskriminacije ovlašćen je da postupa i u odnosu na pravna i fizička lica u javnom i privatnom sektoru, u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita jednakosti i zabrana diskriminacije.

Predlogom se zadržava ograničenje prema kojem Zaštitnik/ca nije ovlašćen/a da mijenja, ukida ili poništava akte organa, niti da vrši kontrolu njihove zakonitosti. Time se čuva razgraničenje između ombudsmanskog postupanja i nadležnosti sudova, upravnih, inspekcijskih i drugih nadzornih organa. Istovremeno, Zaštitnik/ca može upozoriti na posljedice prekoračenja rokova, odugovlačenja postupka i ćutanja uprave, kao i dati mišljenje u vezi sa zaštitom prava na odlučivanje u razumnom roku. Predlogom se uređuju i ovlašćenja za iniciranje donošenja, izmjene ili dopune propisa, davanje mišljenja u postupku pripreme propisa, podnošenje predloga Ustavnom sudu za ocjenu saglasnosti propisa sa Ustavom, potvrđenim međunarodnim ugovorima i zakonom, kao i saradnja sa domaćim i međunarodnim organizacijama i tijelima koja prate izvršavanje međunarodnih ugovora o ljudskim pravima.

4. Posebni mandati i oblici rada

Posebna poglavlja Predloga zakona uređuju mandate koji proizilaze iz međunarodnih obaveza Crne Gore i posebnih oblasti zaštite ljudskih prava. U tom okviru uređuju se poslovi Nacionalnog preventivnog mehanizma za zaštitu lica lišenih slobode i lica kojima je ograničena sloboda kretanja od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. Propisuju se ovlašćenja za nenajavljene obilaske, pristup prostorijama, dokumentaciji i podacima, razgovor sa licima bez prisustva službenih lica, sačinjavanje izvještaja, davanje mišljenja, preporuka i upozorenja, kao i kontrolni obilasci u slučajevima u kojima je utvrđen slučaj mučenja ili drugog zabranjenog postupanja.

Zaštitnik/ca vrši i poslove institucionalnog mehanizma za zaštitu jednakosti i zabranu diskriminacije. Predlog zakona potvrđuje ovlašćenje Zaštitnika/ce da, uz saglasnost diskriminisanog lica, postupa i preduzima mjere zaštite od diskriminacije, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zaštita jednakosti i zabrana diskriminacije. Posebno se uređuje i podrška jednakom postupanju prema državljanima/kama država članica Evropske unije i članovima/icama njihovih porodica, u vezi sa ostvarivanjem prava na slobodno kretanje i zabranu diskriminacije po osnovu državljanstva.

Predlogom se uređuje Nezavisni mehanizam za promociju, zaštitu i praćenje primjene Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima lica sa invaliditetom. Mehanizam se zasniva na učešću Zaštitnika/ce i predstavnika/ca nevladinih organizacija, kao i lica sa invaliditetom, uz cilj djelotvornog praćenja stanja, obilazaka institucija i lokacija od značaja za ostvarivanje prava lica sa invaliditetom i sačinjavanja izvještaja o sprovedenim aktivnostima.

U oblasti prava djeteta i prava mladih do navršених 18 godina života propisuju se poslovi praćenja usklađenosti propisa i prakse sa Konvencijom o pravima djeteta, praćenja izvršavanja međunarodnih obaveza, edukacije i podizanja svijesti javnosti, praćenja položaja posebno ranjivih grupa djece i obezbjeđivanja pristupačnih informacija o pravima djeteta. U postupanjima koja se odnose na djecu, Zaštitnik/ca postupa na način prilagođen uzrastu, zrelosti i individualnim okolnostima djeteta, uz puno poštovanje najboljeg interesa djeteta, prava djeteta da bude saslušano i prava na zaštitu privatnosti.

Predlogom zakona uređuje se i Mreža zlatnih savjetnika/ca kao konsultativno tijelo koje omogućava učešće djece u promociji, ostvarivanju i zaštiti njihovih prava. Posebno se propisuje javni poziv, uslovi učešća, kriterijumi za izbor članova i obaveza vođenja računa o zastupljenosti djece iz različitih životnih okolnosti i društvenih grupa.

5. Postupanje po pritužbama i po sopstvenoj inicijativi

Predlogom zakona se uređuje postupak ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda, koji se pokreće pojedinačnom ili kolektivnom pritužbom ili po sopstvenoj inicijativi. Za postupanje po sopstvenoj inicijativi, po pravilu, potrebna je saglasnost oštećenog lica, osim u slučaju zaštite prava djeteta, čime se dodatno štiti najbolji interes djeteta.

Pritužbu može podnijeti svako ko smatra da su mu aktom ili radnjom organa povrijeđena ljudska prava i slobode. Posebna pravila propisuju se za pritužbe koje se odnose na prava djeteta, kao i za pritužbe lica lišenih slobode i lica kojima je ograničeno kretanje, kojima se obezbjeđuje povjerljivo podnošenje pritužbe u zapečaćenoj koverti.

Uređuje se sadržina pritužbe, rok za podnošenje, mogućnost postupanja i po isteku roka kada značaj slučaja to zahtijeva ili kada povreda i njene posljedice traju, upućivanje na druga efikasnija pravna sredstva, razlozi za nepostupanje i slučajevi zloupotrebe prava na podnošenje pritužbe.

Predlogom se jačaju procesna ovlašćenja Zaštitnika/ce u ispitnom postupku. Starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom, ustanovom, organizacijom ili drugim subjektom u odnosu na čiji rad je Zaštitnik/ca ovlašćen/a da postupa, dužno je da na zahtjev Zaštitnika/ce dostavi izjašnjenje, dokumentaciju, podatke, spise i evidencije, omogućiti pristup prostorijama, objektima i mjestima, kao i neposredan razgovor sa licima čija se prava ispituju i drugim licima koja mogu dati informacije od značaja za postupanje.

Nakon završetka ispitnog postupka Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda. Kada utvrdi povredu, mišljenje sadrži preporuku o mjerama koje treba preduzeti radi otklanjanja povrede.

Predlogom se omogućava davanje preporuke i u preventivne svrhe, kada nije nastupila povreda na koju podnosilac/teljka ukazuje, ali postoji rizik od nastanka povrede u budućnosti ili potreba da se spriječi teža posljedica po pravni poredak, javni red, toleranciju, ljudska prava, multikulturalnost, demokratiju i vladavinu prava.

Predlog zakona precizira obavezu organa da dostavi izvještaj o mjerama preduzetim radi izvršenja preporuke, kao i sadržinu tog izvještaja. U slučaju nepostupanja po preporuci, nedostavljanja izvještaja ili nedostavljanja dovoljnih i relevantnih razloga, Zaštitnik/ca može upoznati neposredno viši organ, sačiniti poseban izvještaj, obavijestiti javnost ili pokrenuti prekršajni postupak u skladu sa zakonom.

6. Javnost rada i izvještavanje

Predlogom zakona se razrađuje načelo javnosti rada Zaštitnika/ce. Javnost se obezbjeđuje dostavljanjem Skupštini redovnih i posebnih izvještaja, saradnjom sa medijima, obraćanjem javnosti putem medija, društvenih mreža i drugih sredstava komunikacije, kao i objavljivanjem istraživanja i analiza u vezi sa ljudskim pravima i slobodama, uz poštovanje propisa o tajnosti podataka, zaštiti podataka o ličnosti i povjerljivosti postupanja.

Pored redovnog godišnjeg izvještaja, Zaštitnik/ca sačinjava posebne izvještaje o djelovanju Nacionalnog preventivnog mehanizma, oblasti zaštite od diskriminacije, stanju prava djeteta, ravnopravnosti polova i rodnoj ravnopravnosti. Predlog zakona omogućava i podnošenje drugih posebnih, periodičnih i tematskih izvještaja od značaja za ostvarivanje pojedinih ljudskih prava i sloboda, naročito u odnosu na ranjive grupe i sistemske probleme koji dovode do otežanog ili onemogućenog ostvarivanja prava.

7. Služba Zaštitnika/ce i popuna radnih mjesta

Predlog zakona uređuje Službu Zaštitnika/ce kao stručnu i administrativnu podršku vršenju nadležnosti institucije. Rad Službe organizuje, koordinira i za njeno pravilno funkcionisanje odgovara generalni/a sekretar/ka. Generalni/a sekretar/ka stara se o sprovođenju akata Zaštitnika/ce, pripremi predloga zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava, kadrovskom planiranju, zapošljavanju, ocjenjivanju, stručnom usavršavanju zaposlenih i organizovanju saradnje institucije.

U skladu sa standardima nezavisnosti nacionalnih institucija za ljudska prava i preporukama relevantnih međunarodnih tijela, Predlogom zakona se uređuje veća autonomija Zaštitnika/ce u pogledu unutrašnje organizacije, sistematizacije, kadrovskog planiranja i popune radnih mjesta. Ova autonomija ne znači izuzimanje od principa meritornosti, transparentnosti i pravne zaštite kandidata/kinja, već obezbjeđuje da institucija može samostalno, u skladu sa svojim mandatom i prioritetima, planirati i popunjavati radna mjesta koja su joj potrebna za djelotvoran rad.

Predmetne odredbe su u skladu sa preporukama GANHRI u cilju dobijanja statusa A-statusa za institucij Zaštitnika/ce (Evropska komisija, Radni dokument Komisije, Izvještaj za Crnu Goru za 2023. godinu).

Preporuka br. 4 navodi sledeće: "Zaštitnik treba da ima zakonska ovlašćenja da utvrđuje strukturu zaposlenih, vještine neophodne za ostvarivanje mandata, definisanje drugih odgovarajućih kriterijuma (kao što je npr. različitost), kao i da bira zaposlene u skladu sa nacionalnim zakonskim okvirom".

U pogledu zahtjeva da Zaštitnik samostalno odlučuje u materiji zapošljavanja postoji i obimna praksa Venecijanske komisije koja nedvosmisleno potvrđuje ovaj princip.

„Nezavisnost i efikasnost ovakvih institucija zahtijeva sprovođenje politika koje garantuju autonomiju procesa zapošljavanja, razvoja karijere zaposlenih i rangiranje pozicija. Dakle, pitanja u vezi sa osobljem, kao što su nezavisno zapošljavanje, politika karijere, čin, plata, obrazovanje i obuka, su deo ovog koncepta nezavisnosti. Iz navedenog proizilazi da međunarodni standardi predviđaju nezavisnost sastava kancelarije ombudsmana i sposobnost ombudsmana da zapošljava osoblje. Institucija Zaštitnika je specifična institucija koja se bavi, na primjer, unapređenjem i zaštitom ljudskih prava, čiji se prioriteti mogu menjati iz godine u godinu. Ombudsman bi trebalo da bude u mogućnosti da regrutuje najkvalifikovanije stručnjake u skladu sa prioritetima kancelarije na fleksibilan način, a da ne bude podložan opštim pravilima državne službe, a još manje odluci predstavnika izvršne vlasti, koja spada u djelokrug institucije. CDL-AD(2021)035 - Mišljenje o zakonodavstvu u vezi sa osobljem ombudsmana Jermenije koje je usvojila Venecijanska komisija na svojoj 128. plenarnoj sednici (15-16. decembar 2021), §§ 22-23, 65-66.

„Kroz princip 22, Venecijanski principi se odnose na jedan od suštinskih elemenata nezavisnosti Zaštitnika, odnosno na regrutovanje njegovih ili njenih zamenika i osoblja. Zbog toga Zaštitnik treba ne samo da imenuje i razrješava načelnika Centra, već i cjelokupno osoblje.” CDL-AD(2021)049 - Mišljenje o Nacrtu zakona „O Povereniku za ljudska prava“, koji je usvojila Venecijanska komisija na 129. plenarnoj sednici (10-11. decembar 2021), §§110, 111.

Uostalom, u okviru nacionalnog pravnog sistema moguće je naći više prijera da određene institucije zbog specifičnosti svojih nadležnosti imaju veliku autonomiju kada je riječ o zapošljavanju. Preciznije, na njih se ne primjenjuje Zakon o državnim službenicima i namještenicima. Kao primjer može poslužiti Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama. Na osnovu član 60 Zakona o zaštiti ličnih podataka propisuje se da Agencija ima stručnu službu, te da se na prava, obaveze i odgovornost zaposlenih u stručnoj službi Agencije primjenjuju opšti propisi o radu. Na identičan način je regulisano ovo pitanje i u slučaju Centralne banke. Naime, član 87 Zakona o Centralnoj banci propisuje da se 89 zaposlenih u Centralnoj banci primjenjuju se opšti propisi o radu, ako ovim zakonom nije drukčije određeno. Zarade i druga prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih u Centralnoj banci u obavljanju poslova i zadataka bliže se uređuju Statutom, kolektivnim ugovorom i drugim opštim aktima Centralne banke. O zasnivanju radnog odnosa u Centralnoj banci odlučuje guverner.

Na pitanja prava, obaveza i odgovornosti zaposlenih u Službi koja nijesu uređena ovim zakonom primjenjuje se zakon kojim se uređuju prava, obaveze i odgovornosti državnih službenika/ca i namještenika/ca. Time se obezbjeđuje ravnoteža između posebne institucionalne autonomije Zaštitnika/ce i opštih pravila službeničkog sistema.

8. Zarade, dodatak na zaradu i finansiranje

Predlogom zakona uređuju se pitanja zarada Zaštitnika/ce, zamjenika/ca, generalnog/e sekretara/ke, glavnog/e savjetnika/ce i savjetnika/ce, kao i mogućnost dodatka na zaradu za zaposlene koji obavljaju poslove koji zahtijevaju povećan obim, složenost, odgovornost ili angažovanje u posebnim oblastima rada institucije. Ovakva rješenja imaju za cilj jačanje profesionalne stabilnosti institucije, obezbjeđivanje odgovarajućih uslova za obavljanje stručnih poslova i usklađivanje položaja zaposlenih sa složenošću i odgovornošću poslova zaštite ljudskih prava.

Predmetna odredba je u skladu sa preporukama GANHRI u cilju dobijanja statusa A-statusa za institucij Zaštitnika/ce (Evropska komisija, Radni dokument Komisije, Izveštaj za Crnu Goru za 2023. godinu). Preporuka br. 3, između ostalog, navodi sledeće: "plate i davanja za zaposlene da budu uporedivi sa onima koje dobijaju državni službenici koji vrše slične poslove u ostalim nezavisnim institucijama države. Naknade za članove organa odlučivanja".

Zbog specifičnosti koju institucija Zaštitnika ima u ustavnom i pravnom sistemu, pitanje visine zarade Zaštitnika i zaposlenih u ovoj instituciji veliki broj država reguliše na način da ih definiše direktno u Zakonu o Zaštitniku što podržavaju i relevantne međunarodne institucije. Isto proizilazi iz niza međunarodnih dokumenata koji garantuju instituciji Zaštitnika adekvatnu poziciju u nacionalnom pravnom sistemu. Venecijanski principi o zaštiti i promociji institucije Zaštitnika u tački 3 propisuju da će se Zaštitniku dati odgovarajući visoki rang, koji se takođe oslikava i u naknadi koju prima, kao i penziji. Slično, Opšte opservacije podkomiteta GANHRI zahtijevaju da u pogledu članova inatitucije Zaštitnika oni primaju naknadu ekvivalentnu pojedincima sa sličnim odgovornostima u drugim nezavisnim državnim institucijama, a osoblje Zaštitnika platu uporedivu sa platama službenika koji obavljaju slične poslove u drugim nezavisnim institucijama.

Preciznije, praksa da se u Zakonu o zaštitniku definiše pitanje zarada je uobičajena i u drugim državama koje su članice Savjeta Evrope a kao takva je podržana i od strane Venecijanske komisije:

"U nekim zemljama status, čin i/ili plata Zaštitnika se utvrđuje u vezi sa različitim institucijama ili funkcijama na sličnom nivou. Ovakva je situacija u Hrvatskoj, gdje nacionalni Zaštitnik ima čin i platu jednaku onoj predsjednika radnog tijelo Skupštine, sudija Ustavnog suda, ministara i starješina Državni ured za reviziju; Češka Republika, gdje Zštitnki ima pravo na a platu jednaku onoj predsjednika Vrhovne kontrolne kancelarije; Holandija, gdje nacionalni Zaštitnik dobija naknadu na nivou koji je ekvivalentan potpredsjedniku Državnog savjeta i predsjednika Revizorske komore, ove tri institucije zajedno su pod nazivom Visoki državni savjeti; i „Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija“, gdje je Ombudsman na istom nivou kao ministar, predsednik Vrhovnog suda, Javni tužilac, sudija Ustavnog suda i guverner Narodne banke." CDL-AD(2002)008 - Mišljenje o statusu i rangu Zaštitnika u Federaciji Bosne i Hercegovine (17. maj 2002), §§6,7

"Član 13.2 Zakona implicira da su status i naknade PA jednaki onima sudije Vrhovnog suda. Ova odredba predviđa odgovarajući visok rang za Moldavskog ombudsmana i u skladu je sa evropskom praksom u ovoj oblasti." CDL-AD(2015)017 - Mišljenje o Zakonu o narodnom advokatu (ombudsmanu) Republike Moldavije, usvojila Venecijanska komisija na svom 103. plenarnom sastanku (19.-20. jun 2015.), §57.

Uostalom, u nacionalnom pravnom sistemu postoji niz izuzetaka da se u slučaju određenih institucija iznos zarade određuje mimo Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru. Zakon o Centraknoj banci u članu 60 propisuju da članovi Savjeta

primaju naknadu za učešće u radu Savjeta, te da naknadu iz i zarade i druga primanja guvernera i viceguvernera utvrđuju se opštim aktom koji donosi Savjet, na predlog guvernera i objavljuju se u izvještajima Centralne banke u skladu sa ovim zakonom. Takođe, član 87 istog propisa ustanovljava da se zarade i druga prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih u Centralnoj banci u obavljanju poslova i zadataka bliže uređuju Statutom, kolektivnim ugovorom i drugim opštim aktima Centralne banke.

U slučaju Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama ova institucija Statutom utvrđuje visinu zarade. Naime, na osnovu člana 59a Zakona o zaštiti ličnih podataka zarada predsjednika i članova Savjeta Agencije, kao i direktora Agencije, utvrđuju se Statutom Agencije, koji u članu 12 propisuje da: Predsjednik Savjeta Agencije, ima pravo na zaradu koja je određena za predsjednika Ustavnog suda Crne Gore. Član Savjeta ima pravo na zaradu u visini koja je određena za sudiju Ustavnog suda Crne Gore. Predsjednik i članovi Savjeta ostvaruju druga prava iz rada i po osnovu rada u skladu sa propisima kojima su ova pitanja uređena za nosioce pravosudnih i ustavnosudskih funkcija.

Slično, i kada je riječ o Zakon o državnoj revizorskoj instituciji na inokosan način reguliše prava na zaradu. Naime, na osnovu člana član 58 ovog propisa Predsjednik Senata ima pravo na zaradu u iznosu koji je određen za predsjednika Ustavnog suda, a član Senata kao sudija Ustavnog suda kao i druga prava koja, po funkciji, pripadaju nosiocima ustavno-sudske funkcije.

Predviđen je i dodatak na zaradu za zaposlene koji obavljaju poslove koji zahtijevaju povećan obim, složenost, odgovornost, terenski rad ili angažovanje u posebnim oblastima rada institucije. Ovo rješenje je naročito važno imajući u vidu prirodu poslova koji se obavljaju u okviru Nacionalnog preventivnog mehanizma, Nezavisnog mehanizma za praćenje primjene Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom, zaštite prava djeteta, zaštite od diskriminacije i drugih posebnih mandata, koji podrazumijevaju neposredne obilaske ustanova i organa, razgovore sa licima čija se prava štite, uvid u dokumentaciju, izradu izvještaja, davanje preporuka i praćenje njihovog izvršenja. U Godišnjem izvještaju za 2025. godinu ukazano je na značajan obim takvog rada, uključujući 40 obilazaka NPM-a i 40 izvještaja sa nalazima i preporukama, kao i devet cjelodnevni terenskih posjeta Nezavisnog mehanizma tokom kojih je izvršen monitoring u 21 ustanovi/instituciji.

Pored toga, institucija je u 2025. godini primila 2.607 obraćanja, od čega 1.154 pritužbe, a nadležnim organima upućena je 381 preporuka, što potvrđuje kontinuirano povećanje zahtjeva prema instituciji i zaposlenima. Predloženo rješenje ima za cilj jačanje profesionalne stabilnosti institucije, zadržavanje stručnog kadra i obezbjeđivanje odgovarajućih uslova za obavljanje složenih stručnih, analitičkih, istražnih, preventivnih i terenskih poslova zaštite ljudskih prava. Imajući u vidu da se u sistemu javnog sektora već prepoznaje mogućnost dodatnog vrednovanja poslova na određenim radnim mjestima, uključujući dodatak na osnovnu zaradu za poslove posebne složenosti i odgovornosti, predloženo rješenje ima za cilj da se i zaposlenima u instituciji Zaštitnika/ce obezbijedi odgovarajući, uporediv i pravičan okvir vrednovanja rada.

Pitanje finansiranja uređuje se na način koji dodatno jača finansijsku nezavisnost Zaštitnika/ce. Finansijska sredstva za rad institucije obezbjeđuju se u Budžetu Crne Gore, pri čemu Zaštitnik/ca samostalno utvrđuje predlog zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava, uz obavezu da se obezbijedi ravnomjerno finansiranje svih oblasti rada. Predlog zahtjeva dostavlja se Ministarstvu finansija, a ukoliko Ministarstvo predloži niži iznos od traženog, dužno je da o tome obavijesti Zaštitnika/cu i zatraži njegovo/njeno izjašnjenje, koje se dostavlja i nadležnom odboru Skupštine.

Ovakvo rješenje je u funkciji ostvarivanja međunarodnih standarda prema kojima institucija za zaštitu ljudskih prava mora imati sredstva koja joj omogućavaju samostalno određivanje prioriteta, planiranje aktivnosti i djelotvorno obavljanje mandata, bez neprimjerenog uticaja izvršne vlasti.

9. Kaznene, prelazne i završne odredbe

Predlogom zakona propisuju se kaznene odredbe za slučajeve ometanja rada Zaštitnika/ce, nepostupanja po zahtjevima za dostavljanje izjašnjenja, dokumentacije i podataka, onemogućavanja pristupa prostorijama, objektima i licima od značaja za postupanje, neodazivanja svjedoka/kinje ili stručnjaka/kinje, kao i nedostavljanja izvještaja o mjerama preduzetim radi izvršenja preporuke.

Prelaznim i završnim odredbama uređuje se kontinuitet rada institucije, donošenje podzakonskih i drugih akata potrebnih za sprovođenje zakona, usklađivanje unutrašnje organizacije i sistematizacije, kao i odložena primjena pojedinih odredaba koje su povezane sa pristupanjem Crne Gore Evropskoj uniji. Time se obezbjeđuje pravna sigurnost i postepena primjena novih rješenja.

V. PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona potrebno je obezbijediti dodatna finansijska sredstva u odnosu na sredstva koja su opredijeljena za rad institucije Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore prema važećem normativnom okviru.

Potreba za dodatnim finansijskim sredstvima proizilazi iz proširenja nadležnosti institucije, uspostavljanja i unapređenja posebnih mehanizama zaštite ljudskih prava, jačanja institucionalnih i administrativnih kapaciteta, kao i obaveze obavljanja novih poslova i aktivnosti predviđenih ovim zakonom.

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ PROPISA	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava
NAZIV PROPISA	Predlog Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore

1. Definisanje problema

Koje probleme treba da riješi predloženi akt?

Koji su uzroci problema?

Koje su posljedice problema?

Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?

Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Koje probleme treba da riješi predloženi akt?

Predlog Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore treba da obezbijedi potpuniji, jasniji i djelotvorniji normativni okvir za rad Zaštitnika/ce kao nacionalne institucije za zaštitu ljudskih prava, u skladu sa Ustavom Crne Gore, potvrđenim međunarodnim ugovorima i međunarodnim standardima koji se odnose na nacionalne institucije za ljudska prava.

Poseban problem koji se rješava jeste potreba da se ojača nezavisnost, funkcionalna i finansijska autonomija, pluralizam, transparentnost postupka izbora, djelotvornost ovlašćenja, kapaciteti Službe Zaštitnika/ce i ravnomjerno finansiranje svih oblasti rada, kako bi se stvorile pretpostavke za unapređenje akreditacionog statusa institucije sa sadašnjeg statusa B na status A kod Globalnog saveza nacionalnih institucija za ljudska prava (GANHRI).

Predlogom zakona se dodatno uređuju: položaj Zaštitnika/ce kao nacionalne institucije za ljudska prava, postupak imenovanja i razrješenja, mandat i posebna ovlašćenja, Nacionalni preventivni mehanizam za prevenciju torture, institucionalni mehanizam za zaštitu jednakosti i zabranu diskriminacije, nezavisni mehanizam za praćenje primjene Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom, zaštita prava djeteta, posebni izvještaji, Služba Zaštitnika/ce i finansiranje.

Koji su uzroci problema?

Uzroci problema proizilaze iz potrebe da se postojeći zakonodavni okvir dodatno uskladi sa Pariškim principima, Venecijanskim principima i preporukama koje se odnose na nacionalne institucije za ljudska prava i institucije ombudsmana.

Važeći okvir nije u dovoljnoj mjeri precizirao pojedina pitanja koja su od značaja za A status, naročito: punu samostalnost u zapošljavanju i organizaciji Službe, funkcionalni imunitet, posebna pravila za zarade i status nosilaca funkcija i stručnog kadra,

finansijsku nezavisnost, autonomiju raspolaganja odobrenim sredstvima, kao i obavezu ravnomjernog finansiranja svih oblasti rada.

Koje su posljedice problema?

Posljedice neadekvatnog normativnog okvira ogledaju se u riziku od ograničene djelotvornosti institucije Zaštitnika/ce, slabijoj zaštiti ljudskih prava u praksi, nedovoljnoj vidljivosti promotivne, preventivne i istraživačko-analitičke funkcije, kao i u riziku da Crna Gora ne obezbijedi uslove za status A nacionalne institucije za ljudska prava.

Nedovoljno unaprijeđen institucionalni okvir može negativno uticati na proces evropskih integracija, međunarodno izvještavanje, izvršavanje obaveza iz potvrđenih međunarodnih ugovora, kao i na povjerenje građana/ki u sistem zaštite ljudskih prava i sloboda.

Koji su subjekti oštećeni problemom, ko može imati koristi od propisa?

Problem direktno pogađa građane/ke koji/e se obraćaju Zaštitniku/ci radi zaštite ljudskih prava i sloboda, a posebno lica i grupe koje su izložene povećanom riziku od povrede prava: lica lišena slobode, djecu, lica sa invaliditetom, žrtve diskriminacije, pripadnike/ce manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, žene i djevojčice žrtve nasilja, LGBTIQ lica, strance/kinje i druge ranjive grupe.

Korist od propisa imaju i organi javne vlasti, jer će jasnija ovlašćenja Zaštitnika/ce, obaveza saradnje, sistem preporuka i izvještavanja doprinijeti kvalitetnijem radu administracije, boljem poštovanju načela dobre uprave i višem stepenu zaštite ljudskih prava.

Kako bi problem evoluirao ukoliko se propis ne donese?

U slučaju nedonošenja zakona, zadržali bi se postojeći nedostaci u pogledu nezavisnosti, finansijske autonomije, kapaciteta i postupanja institucije. Time bi se otežalo unapređenje akreditacionog statusa institucije na status A i smanjile mogućnosti za punu primjenu međunarodnih standarda u oblasti zaštite i promocije ljudskih prava.

2. Ciljevi

Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?

Naveći usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?

Predlogom zakona se postižu sljedeći ciljevi:

- obezbjeđivanje uslova da Zaštitnik/ca djeluje kao nezavisna, funkcionalna i djelotvorna nacionalna institucija za ljudska prava u skladu sa međunarodnim standardima;

- stvaranje normativnih pretpostavki za unapređenje akreditacionog statusa institucije sa statusa B na status A;
- jačanje nezavisnosti i autonomije Zaštitnika/ce od izvršne vlasti, uključujući finansijsku autonomiju i samostalnost u pogledu organizacije, kadrovskog planiranja i zapošljavanja;
- preciziranje nadležnosti, ovlašćenja i načina rada u oblastima zaštite ljudskih prava, dobre uprave, zabrane diskriminacije, prevencije torture, prava djeteta i prava lica sa invaliditetom;
- unapređenje transparentnosti, pluralizma i objektivnih kriterijuma u postupku izbora i imenovanja Zaštitnika/ce i zamjenika/ca;
- jačanje obaveze saradnje organa sa Zaštitnikom/com i unapređenje sistema izvještavanja Skupštine o stanju ljudskih prava.

Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili drugim relevantnim dokumentima?

Ciljevi su usklađeni sa Ustavom Crne Gore, međunarodnim obavezama u oblasti ljudskih prava, Pariškim principima koji uređuju status nacionalnih institucija za ljudska prava i Venecijanskim principima za zaštitu i promociju institucije ombudsmana.

Predlog zakona doprinosi prioritetima Crne Gore u oblasti vladavine prava, osnovnih prava, zabrane diskriminacije, dobre uprave i evropskih integracija, posebno u dijelu jačanja institucionalnog okvira za zaštitu ljudskih prava.

3. Opcije

Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).

Obrazložiti preferiranu opciju?

Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i prepoznati koja je najbolja, pa će se dalje analizirati samo ta opcija, osim ako se procijeni da su troškovi implementacije previsoki).

Razmatrane su sljedeće opcije:

- 1) Status quo opcija - zadržavanje postojećeg zakonskog okvira. Ova opcija ne bi obezbijedila potrebna unapređenja u pogledu A statusa, finansijske i funkcionalne autonomije, kadrovskog jačanja i preciziranja mandata Zaštitnika/ce.
- 2) Djelimične izmjene postojećeg zakona - ova opcija bi mogla riješiti pojedina pitanja, ali ne bi obezbijedila cjelovit, sistematičan i koherentan normativni okvir usklađen sa međunarodnim standardima.

3) Donošenje novog Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore - ova opcija omogućava sveobuhvatno uređivanje položaja, nadležnosti, ovlašćenja, finansiranja i Službe Zaštitnika/ce, kao i stvaranje uslova za status A.

Obrazložiti preferiranu opciju?

Preferirana opcija je donošenje novog zakona, jer se samo cjelovitim zakonskim rješenjem mogu obezbijediti nezavisnost, pluralizam, širok mandat, istražna ovlašćenja, funkcionalni imunitet, adekvatni resursi i finansijska autonomija institucije Zaštitnika/ce, što je od posebnog značaja za akreditaciju u status A.

Neusvajanje zakona bi produžilo postojeće slabosti i moglo bi imati negativne posljedice po međunarodnu poziciju nacionalne institucije za ljudska prava, kao i po sistem zaštite ljudskih prava u Crnoj Gori.

4. Analiza uticaja

Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.

Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).

Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.

Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.

Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne?

Direktni pozitivni uticaji odnose se na Zaštitnika/cu i Službu Zaštitnika/ce, jer se jača institucionalna nezavisnost, kapaciteti, finansijska autonomija, transparentnost rada i djelotvornost postupanja.

Pozitivan uticaj imaće i građani/ke, posebno ranjive grupe, jer se obezbjeđuje dostupnija i efikasnija zaštita ljudskih prava, povjerljivost postupanja, jačanje preventivne funkcije, promocija ljudskih prava, posebni izvještaji i bolja kontrola postupanja organa.

Na organe državne uprave, lokalne samouprave, javne službe i druge subjekte na koje se zakon odnosi uticaj će se ogledati u jasnijoj obavezi saradnje sa Zaštitnikom/com, dostavljanja podataka, postupanja po preporukama i omogućavanja pristupa prostorijama i dokumentaciji u skladu sa zakonom.

Negativni uticaji nijesu identifikovani, osim potrebe za dodatnim administrativnim prilagođavanjem organa u dijelu pravovremenog odgovaranja na zahtjeve Zaštitnika/ce i postupanja po preporukama.

Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)?

Građanima i privredi primjena ovog zakona neće izazvati direktne finansijske troškove. Postupak pred Zaštitnikom/com ostaje dostupan građanima kao mehanizam zaštite ljudskih prava.

Za privredne subjekte mogu nastati samo posredne obaveze saradnje u slučajevima kada je posebnim zakonom propisana zaštita od povrede ljudskih prava ili zabrana diskriminacije od strane pravnih i fizičkih lica, ali se ne uvode biznis barijere niti troškovi poslovanja.

Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti?

Da. Pozitivne posljedice donošenja zakona opravdavaju dodatne troškove, jer se njima jača ustavna institucija za zaštitu ljudskih prava, obezbjeđuju uslovi za status A, povećava međunarodni kredibilitet Crne Gore i unapređuje zaštita prava građana/ki.

Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija?

Nije relevantno. Propis nema direktan uticaj na osnivanje privrednih subjekata, tržišnu konkurenciju ili uslove poslovanja.

Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

Administrativno opterećenje odnosi se prvenstveno na organe javne vlasti, u dijelu saradnje sa Zaštitnikom/com, dostavljanja podataka, postupanja po preporukama i izvještavanja o preduzetim mjerama. Ova opterećenja su proporcionalna cilju zaštite ljudskih prava i nijesu biznis barijera.

5. Procjena fiskalnog uticaja

Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?

Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.

Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.

Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?

Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proistći finansijske obaveze?

Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?

Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.

Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.

Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?

Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?

Da. Finansijska sredstva za rad Zaštitnika/ce obezbjeđuju se u Budžetu Crne Gore. Predlog zakona dodatno naglašava finansijsku autonomiju institucije, samostalnost raspolaganja sredstvima u granicama zakona o budžetu, kao i organičenje da Vlada, odnosno nadležno ministarstvo, bez saglasnosti Zaštitnika/ce, obustavi, odloži ili ograniči izvršenje budžeta koji se odnosi na Zaštitnika/cu.

Za primjenu zakona nije potrebno osnivanje nove institucije, već jačanje postojeće institucije Zaštitnika/ce i Službe Zaštitnika/ce. Dodatna sredstva odnose se na jačanje kadrovskih kapaciteta, specijalizovane obuke, rad posebnih mehanizama (NPM, zaštita od diskriminacije, nezavisni mehanizam za praćenje Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom, prava djeteta), izradu posebnih izvještaja, međunarodnu saradnju, tehničku pristupačnost i opremu.

Indikativna procjena dodatnih sredstava (u odnosu na postojeći budžet institucije Zaštitnika/ce) za punu primjenu zakona i stvaranje uslova za status A iznosi oko 350.000 € u, uz moguće korekcije u skladu sa kadrovskim planom, aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji i raspoloživim budžetskim okvirom.

Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.

Obezbjeđenje finansijskih sredstava je kontinuirano, odnosno trajno tokom svake fiskalne godine u odnosu na zarade, rad Službe Zaštitnika/ce, terenske posjete, posebne izvještaje, obuke, rad nezavisnih mehanizama i međunarodnu saradnju.

Jednokratni troškovi mogu nastati u prvoj godini pune primjene, naročito za prilagođavanje prostorija, IT i kancelarijsku opremu, razvoj sistema za upravljanje predmetima i zaštitu podataka.

Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.

Implementacijom zakona ne nastaju nove obavezne međunarodne finansijske obaveze.

Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu? Da li je planirano obezbjeđivanje finansijskih sredstava za naredne fiskalne godine i u kom iznosu?

Za tekuću fiskalnu godinu početne aktivnosti mogu se realizovati u okviru postojećeg budžeta Zaštitnika/ce, uz eventualne preraspodjele u skladu sa zakonom.

Dodatna sredstva za punu primjenu zakona potrebno je planirati kroz naredni budžetski ciklus i srednjoročni budžetski okvir, u skladu sa zahtjevom Zaštitnika/ce za dodjelu budžetskih sredstava.

Dodatni iznos koji je potrebno obezbijediti (u odnosu na postojeći budžet institucije Zaštitnika/ce) je oko 350.000 eura.

Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?

Predlogom zakona predviđeno je donošenje i usklađivanje akata Zaštitnika/ce (Poslovnik o radu, akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, metodologije, obrasci službenih legitimacija, kriterijumi za rad komisija i radnih tijela i druga interna akta). Iz ovih akata mogu proisteći finansijske obaveze samo u okviru sredstava odobrenih budžetom, posebno u dijelu kadrovskog jačanja, naknada za rad stručnih tijela, obuka i terenskog rada.

Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?

Implementacijom propisa ne očekuje se ostvarivanje posebnih prihoda za budžet Crne Gore. Cilj zakona nije ostvarivanje prihoda, već jačanje institucionalne zaštite ljudskih prava i sloboda.

Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.

Metodologija procjene finansijskih efekata zasnovana je na normativnoj analizi odredbi Predloga zakona i važećeg Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru.

Obračun je izvršen na sljedeći način:

1. Identifikovane su odredbe Predloga zakona koje proizvode fiskalne efekte (zarade funkcionera i zaposlenih, posebni dio zarade i dodatak na zaradu do 30%).
2. Za svako radno mjesto primijenjen je odgovarajući koeficijent utvrđen Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru.
3. Osnovna zarada obračunata je formulom:

Osnovna zarada = koeficijent × obračunska vrijednost koeficijenta

4. Kao obračunska vrijednost koeficijenta korišćen je iznos od 90 eura.
5. Na osnovnu zaradu obračunat je dodatak od 30%, u skladu sa Predlogom zakona.
6. Posebni dio zarade obračunat je u skladu sa Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru.
7. Mjesečni troškovi preračunati su na godišnji nivo množenjem sa 12 mjeseci.

Okvirna struktura dodatnih izdataka u prvoj godini pune primjene:

- dodatno kadrovsko jačanje i bruto zarade za specijalizovane poslove: oko 180.000 €;
- naknade i angažovanje članova/ica stručnih radnih tijela i komisija, uključujući NPM i druge mehanizme: oko 45.000 €;
- obuke, međunarodna saradnja, akreditacija, prevod i izrada posebnih izvještaja: oko 40.000 €;
- oprema, IT, sigurnost podataka, pristupačnost i kancelarijski troškovi: oko 55.000 €;
- terenski rad, posjete, komunikacija sa građanima/kama i promocija ljudskih prava: oko 30.000 €.

Procjena je izrađena orijentaciono, na osnovu strukture poslova koje Predlog zakona propisuje, potrebe za jačanjem stručne Službe Zaštitnika/ce, troškova rada posebnih mehanizama i međunarodnih standarda koji zahtijevaju odgovarajuće resurse za nezavisnu nacionalnu instituciju za ljudska prava.

Polazne stavke su: broj potrebnih specijalizovanih izvršilaca, bruto zarade i doprinosi, naknade članovima/icama radnih tijela i komisija, troškovi terenskog rada i obilazaka, izrada posebnih izvještaja, obuke, međunarodna saradnja, IT i pristupačnost prostorija. Precizniji obračun biće utvrđen u saradnji sa Zaštitnikom/com i Ministarstvom finansija, nakon usvajanja akta o organizaciji i kadrovskog plana.

Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.

Precizan obračun zavisi od konačnog akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, dinamike popune radnih mjesta, rješenja za prostor i opremu, broja planiranih terenskih posjeta i obima međunarodne saradnje. Zbog toga se iznosi daju kao indikativna procjena za potrebe RIA obrasca.

Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?

Predlog zakona i RIA obrazac biće dostavljeni Ministarstvu finansija na mišljenje. Eventualne sugestije Ministarstva finansija u dijelu fiskalnog uticaja i normi koje se odnose na finansiranje biće razmotrene u daljem postupku.

Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

Biće dopunjeno nakon pribavljanja mišljenja Ministarstva finansija. U ovoj fazi je predviđeno da se primjedbe koje doprinose preciznijoj fiskalnoj procjeni i punoj usklađenosti sa budžetskim pravilima uključe u tekst propisa i/ili RIA obrazac.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.

Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).

Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.

Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako?

Tokom pripreme Predloga zakona korišćena su relevantna međunarodna načela i standardi, uključujući Pariške principe i Venecijanske principe, kao i komentari i preporuke dobijeni kroz ekspertsku podršku u postupku unapređenja teksta zakona. Ekspertska podrška, obezbijeđena je od strane Savjeta evrope kroz projekat *Borba protiv mržnje i netolerancije u Crnoj Gori*, koji se realizuje kao dio zajedničkog programa Evropske unije i Savjeta Evrope pod nazivom „Horizontalni instrument za Zapadni Balkan i Tursku III.

Takođe, tekst Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda je usaglašen sa preporukama EU odnosno TAIEXA u cilju obezbjeđivanja statusa A, koji su Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava dostavljeni u junu tekuće godine.

Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako?

U postupku pripreme zakona konsultovana je institucija Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kao neposredno nadležna institucija na koju se zakon odnosi. U konsultacijama su, prema potrebi, učestvovali i predstavnici/e relevantnih ministarstava nadležnog Ministarstva.

Konsultacije se odnose na pitanja nezavisnosti institucije, finansiranja, nadležnosti, postupanja, posebnih mehanizama, službe Zaštitnika/ce, postupka imenovanja i razrješenja, izvještavanja i usklađenosti sa međunarodnim standardima.

Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.

Konsultovane su zainteresovane strane (javne -okrugli stolovi i javna rasprava, pozivane su ciljane NVO i održani su sastanci sa užim timovima zaštitnika, posmatračima iz UNDP-a , Unicefa i OSCEA, Savjeta evrope.

Najava: Organizovanje okruglih stolova povodom javne rasprave o Nacrtu Zakona (www.gov.me)

Program javne rasprave o tekstu nacрта Zakona o zaštitniku/ici ljudskih prava i sloboda (www.gov.me)

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ JAVNOJ RASPRAVI ZAKONA O ZAŠTITNIKU/ICI LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA (www.gov.me)

7: Monitoring i evaluacija

Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?

Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?

Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?

Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije propisa?

Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?

Potencijalne prepreke su: nedovoljna ili neblagovremena budžetska sredstva za jačanje kapaciteta Zaštitnika/ce, kašnjenje u donošenju internih akata, otežana popuna stručnih radnih mjesta, neujednačena saradnja organa sa Zaštitnikom/com, nedovoljna dostupnost podataka i potreba za dodatnom obukom organa o obavezama iz zakona.

Koje će mjere biti preduzete tokom implementacije propisa kako bi se obezbijedilo ostvarivanje ciljeva?

Biće preduzete mjere: usvajanje i usklađivanje internih akata Zaštitnika/ce, donošenje kadrovskog plana, planiranje finansijskih sredstava kroz budžetski postupak, jačanje stručne Službe, sprovođenje obuka, uspostavljanje jasnih procedura za saradnju organa sa Zaštitnikom/com, unapređenje posebnih izvještaja i jačanje međunarodne saradnje u akreditacionom postupku.

Koji su pokazatelji uspjeha - izlazni i krajnji ishodi?

Izlazni indikatori: usvojeni interni akti; broj popunjenih stručnih radnih mjesta; broj sprovedenih obuka; broj posjeta i terenskih obilazaka; broj posebnih izvještaja; broj preporuka Zaštitnika/ce; procenat organa koji su dostavili izjašnjenja i izvještaje o postupanju po preporukama; broj aktivnosti međunarodne saradnje i akreditacionog postupka.

Krajnji ishodi: unaprijeđen akreditacioni status institucije Zaštitnika/ce na status A; viši stepen nezavisnosti i djelotvornosti institucije; povećano povjerenje građana/ki;

efikasnije postupanje po pritužbama; bolja zaštita ranjivih grupa i unaprijeđen sistem zaštite ljudskih prava u Crnoj Gori.

Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije propisa i na koji način?

Za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene ovog zakona biće zadužena institucija Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kao samostalan i nezavisan organ nadležan za zaštitu i promociju ljudskih prava i sloboda.

Monitoring primjene zakona sprovodiće se kontinuirano kroz redovno obavljanje zakonom propisanih nadležnosti, naročito kroz:

- praćenje stanja ljudskih prava i sloboda i funkcionisanja mehanizama zaštite ljudskih prava;
- postupanje po pritužbama građana i građanki;
- sprovođenje kontrolnih i preventivnih aktivnosti;
- obilazak organa, ustanova i drugih subjekata u okviru mandata Nacionalnog preventivnog mehanizma;
- praćenje primjene preporuka koje Zaštitnik/ca upućuje nadležnim organima;
- saradnju sa međunarodnim i domaćim organizacijama i institucijama;
- izradu analiza, posebnih izvještaja i drugih stručnih dokumenata
- praćenje izvršavanja međunarodnih obaveza Crne Gore u oblasti ljudskih prava.

Evaluacija primjene zakona vršiće se kroz godišnje izvještaje o radu koje Zaštitnik/ca podnosi Skupštini Crne Gore, posebne izvještaje o pojedinim oblastima zaštite ljudskih prava, izvještaje posebnih mehanizama uspostavljenih ovim zakonom, kao i kroz analize efekata preporuka i mjera preduzetih radi unapređenja zaštite ljudskih prava i sloboda.

Podaci prikupljeni kroz postupanje po pritužbama, preventivne posjete, saradnju sa organima vlasti, međunarodnim tijelima i organizacijama civilnog društva predstavljaju osnov za procjenu efikasnosti primjene zakona i eventualno iniciranje njegovih izmjena i dopuna.

Datum i mjesto

Podgorica, 19. 06 2026. godine

